

no.
Refon
200
100

**DOKTOR
MARTIN LUTHERS
HERDEBREF**

TILL

DE BÖHMISKE BRÖDERNA OM RÄTTA
SÄTTET ATT FÖRORDNA OCH TILLSÄTTA
FÖRSAMLINGENS HERDAR

OCH DÄREFTER INNEHÅLLER DENNA BOK

“ETT EFTERORD”,

AF DEN SOM NU UPPTAGIT OFVANNÄMNDRA HERDEBREF
TILL OMTRYCKNING, EFTER ATT DEN I BRIST PÅ
UPPLAGA, VARIT OÅTKOMLIG, OCH I DET NÄRMASTE
OKÄND UNDER EN HEL MANSÅLDER HÄR I SVERIGE,
SOM HAR MILLIONER LUTHERANER,
OCH PRÄSTER I TUSENDETAL.

N. DAHLMAN.

1909

DOKTOR MARTIN LUTHERS

HERDEBREF

TILL DE BÖHMISKE BRÖDERNA OM RÄTTA SÄTTET
ÄTT FÖRORDNA OCH TILLSÄTTA
FÖRSAMLINGENS HERDAR.

Och därefter innehåller denna bok

”ETT EFTERORD”,

af den som nu upptagit ofvannämnda herdebref till omtryckning, efter
att den i brist på upplaga, varit oåtkomlig, och i det närmaste
okänd under en hel mansålder, här i Sverige, som har millioner
Lutheraner, och präster i tusendetal.

N. DAHLMAN.

□ □ □

MALMÖ,
SKÅNETRYCKERIET

FÖRORD.

Att icke Luther ämnat detta sitt herdebref enbart till de Böhmske bröderna, framgår, icke allenast af brefvets i det allra mästa lika och allmänna innehåll för alla kristna, utan ock dels af att han utgaf det på latin, som är hela världslärdomskategoriens gemensamma källspråk, från hvilket alla språkkunniga författare förmånligast och säkrast göra sina öfversättningar, utan också af hvad detta herdebrefs öfversättare till vårt språk upplyser oss om i följande:

»Tidpunkten, då detta bref blifvit skrifvet, synes vara 1523 eller 1524. Vid efterforskning i den stora Walchiska upplagan af Luthers skrifter, där årtalen äro utsatta för de flesta af hans arbeten, finnes nämligen näst före detta sändebref, ett **»företal af Paul Speratus till de kristna i Salzburg och Würtemberg»**, hvori han bland annat yttrar, att Ecclesiasten Martinus Lutherus befallt honom ifrån latinska språket öfversätta nämnda sändebref på Tyska, hvarmed säger han, »Luther åsyftat, att detta bref icke blott må anses vara skrifvet till böhmarne, utan att det ock skulle läsas och begripas af hela det tyska folket, till dess bättring och icke blott läsas, utan efterlefvas, alldenstund det icke inför något annat än kristlig lära, så att den som vill höra Kristus själf och Hans apostlar, icke får förakta denna lilla bok.» Detta Sperati företal är nedtecknadt: S:t Pauli omvändelsedag, Wittenberg im 24 Jahr.»

Martin Luther,

predikant i Wittenberg,

önskar sina vänner i Kristo,

*De försigtige och vise Borgmästare och Rådmän,
samt Innevånarne i det Böhmiska Prag,*

*Nåd och frid af Gudi, vårom Fader och Herranom
Jesu Kristo!*

Försigtige, gunstige och käre herrar!

Ofta och enträget har jag både muntligen och skriftligen blifvit anmodad om att skrifva till eder angående **rätta sättet att förordna och tillsätta församlingens herdar**; omsider har Kristlig kärlek nödgat mig att gripa saken an, oaktadt jag mycket väl vet, att sådant torde öfverstiga mina krafter, så mycket mer som jag själf här hemma har mera att göra, än jag ensam kan hinna med; men då ett behof nödvändigt så kräfver, så vågar kärleken dristigt allt, ty den förtröstar på att den allt förmår, när blott Gud, från hvilken kraften kommer, får verka densamma. Därföre gifver jag eder hvad jag har; men under den förutsättning, att det helt och hållet får stå en hvar fritt, att dömma i saken; ty där man begär min tjänst, tors jag icke öfverskrida min fullmakt, hvarföre jag också inskränker mig till, att råda och förmana, mien öfverlämnar det åt hvar och en, att själf handla. Men Herren, som har begynt att väcka eder, till att söka ljus i saken, Han fullborde edert förehafvande och uppsåt, och kröne det med välsignelse i utförandet, Hans nåd och Evangelium till ära; lofvad vare Herren både i tid och evighet. Amen!

Såsom förord får jag förklara, att därest någon tilläventyrs väntar, att jag här vill afhandla, eller förbättra bruket och

sättet att krön- eller plättraka*) och smörja prästerna, hvilket nu länge varit i bruk, så må man veta, att deuna skrift handlar om helt andra saker. Jag vill icke förmena folk, att så länge dem lyster, behålla sitt prästerskap, ja sin vidskepelse, det förra så erkekatolskt, urgammalt och fördärfvadt som det än är; men här gå vi på spår efter *det rena och rätta kyrkoskicket som är framställt för oss i Skriften*, och därför fråga vi icke stort efter hvad bruket har infört, och fäderna efterföljt i detta stycke. Vi hafva nämligen nu redan en rund tid klart nog ådagalagt, att vi icke behöfva, ja, hvarken töras eller vilja vara slafvar af mänskliga påfund; tvärtom vilja vi, i kraft af vår kristliga frihet, göra oss till herrar däröfver, såsom skrifvet står: »allt, vare sig Petrus eller Paulus, är det edert; men I ären Kristi. 1 Kor. 3: 21, 22.

I.

Men innan vi börja att tala om *vårt*, d. v. s. om det kristliga tillsättandet af herdar, är det rätt och billigt, att vi först bese papisternas så kallade prästvigning och framdraga i ljuset deras grofva ogudaktighet, på det att »fördärfvet» må, efter Davids ord, kunna visa sig i sin nakna »styggelse», och de som ännu hänga fast därvid må få ögonen upp, och desto lättare taga sig till vara. Och för att därmed börja så småningom, vilja vi först tala om det ok, hvarunder I, Böhmare, framför andra varit tryckta.

Sedan nämligen satan hade fått öfverhanden, så att hvad i Skriften kallas biskopar och präster (eller äldste) försvunnit från landet, ja, så att hela konungariket Böhmen var förhärjadt och lämnadt i sticket, blefven i under denna hårda och grufliga nöd med våld tvingade af de romerska biskoparna, att år efter år skicka edra präster till Italien, för att köpa sig vigning hos papisterna; ty då de inländska biskoparne höllo eder för oförbätterliga kättare, ville de för intet pris gå in på att viga dem.**)

*) Katolsk ceremoni att afraka håret öfver hjässan på dem som ingå i papistprästernas vidskepliga stånd. Af samma ande drifvas kineser och muhamedaner, att afraka en del af sitt hår, och ordna återstoden till en fläta.
(Förlägg. anm.)

**) Emedan katolska kyrkans halfhedniska biskopar och präster, under mera än ett helt årtusende haft tid på sig, att i folkets sinnen introducera den hedniska föreställningen, att det var ett fasaväckande helgerån, att utan

vållat eder? Jag vill icke här omtala hvad de måst lida till egendom och hälsa, som med stort besvär och kostnad nödgats åtaga sig en så lång resa bland främmande folk, ja, bland fiender, för att omsider återvända hem och förestå edra angelägenheter; men huru många återvända icke hem med slemma sjukdomar, ja, med fördärfvade seder och brännmärkta samveten? Dock det allra grufvigaste är, att de, genom en skändlig öfverenskommelse emellan er tyrann (påiven) och hans många fångvaktare, d. v. s. mellan biskoparne, nödgas och tvingas till att köpa sin vigning emot samvetet, så att ingen af dem kan med godt samvete berömma sig af, att han genom den rätta dörren ingått i fårahuset. Detta är ju det allra förskräckligaste, att I med hela eder församling skolen uteslutande vara bundna vid sådana herdar, som inträngt en annan väg än genom dörren! Detta tvång har sedan födt af sig ett afskyvärdt själfsvåld, så att hvar och en lättsinnig krabat, hvar och en affallen ordensbroder, ja, till och med sådant folk som hvarje land räknar till sitt afskum, haft fri ingång hos eder och öfvertagit läroämbetet; så att denna eder slutliga nöd till och med blifvit till ett ordspråk, då man säger: «har någon förtjänt stegel och hjul i Tyskland, så kan han ännu blifva en god präst i Böhmen!» På detta sätt har edert arma land blifvit uppfyllt med de värsta galgfoglar, därefter också med okunniga herdar och hvad som är det värsta, med glupande ulfvar. Men hvad fördel har då den heliga romerska stolen haft däraf att böhmarne sålunda gått under i tyggellöshet? Jo, den helige fadren har tänkt, att det just ingick i hans plan, att på detta sätt sopa in pänningar, om han nämligen med tyggellos frihet kunde fördärfva edra själar. Det var visserligen ingalunda därför att han unnade eder frihet, utan pänningbegäret har förmått honom att visa sig så nådig, att han sålde sin heliga vigning till kättare och dödsfiender.

Häriifrån utgår därjämte allt det stora eländet och den babyloniska förvirringen i edert ädla konungarrike, i det några fått sina lärare påtvungna, andra varit för svaga att våga straffa dem de hafva; och så kommer det nu till att hvar och en förkunnar hvad lära han vill: på ett ställe predikas så, och på ett

biskoplig vigning eller installation, taga sig an att sköta prästämbete; hvarföre en sådan ansågs såsom oerkänd och utestängd från Gud och hans rike och församling; och att han såsom en tjuf och en röfvar sökte intränga sig annorledes än igenom dörren, där biskoparne med sin af antikristernas ståt-hållare lagstadgade rättighet, att medelst vinningen släppa *dem in genom dörren*, som erlade lösepänningarne och svarade ja på deras frågor.

(Förlägg. anm.)

annat så; några bedraga allmogén genom att utgifva sig för präster, utan att vara det; andra rent af köpa sig prästekallet, andra åter påtrugas med våld, och efterträdaren förkunnar gärna en annan lära än hans föregångare. Då det således icke är hvarken spår till eller tanke på något kristligt lärostånd, kan jag icke likna det goda Böhmen vid något annat än vid det Babylon, som Profeten beskriver, hvari gatar dansa omkring och ulfvarna tjuta. (Es. 13: 21). Hvad under därför, att folket i Böhmen, under denna förvirring, är söndradt i stridande partier, och känner hvarken kristlig tro eller kristlig vandel; hvarföre också deras hela prästväsén betraktas, rent ut sagt, såsom en päst för landet.

Detta förskräckliga och rysvärda tillstånd borde med rätta tvinga alla böhmare, att alla som en man, resa sig upp mot denna ogudaktighet. Ja, vore nöden och eländet bevisligen så stort, att det icke funnes någon utväg, att få andra församlings-tjänare, så ville jag med godt samvete gifva det råd, att hållre alls inga tjänare hålla; ty då vore det långt bättre och nyttigare, om blott hvar och en husbonde föreläste Evangelium hemma i sitt hus. Och då det därjämte har enhälligt medhåll, och är bruk öfver hela världen, att medgifva äfven andra än präster rätt att döpa, så är det tillika mitt råd, att hvar och en husbonde, som blefve fader, själf döpte sina barn, och sålunda sörjde för sig själf och de sina, i öfverensstämmelse med kristendomens lära, till och med om de hela sitt lif igenom icke vågade, eller icke kunde åtnjuta den heliga nattvarden; ty altarets sakrament är icke oundvikligen nödvändigt till saligheten, såsom Evangelium och dopet allena äro, alldenstund tron allena gör rättfärdig och blott kärleken gudfruktig.

Sannerligen om 2 eller 3 eller 10 hus, eller en hel by, eller flere byar eller städer blefve eniga om, att följa detta råd, så att de hemma i husen mellan sig själfva inbördes öfvade tron och kärleken genom Evangelii kraft, så skulle Kristus mycket säkert vara midt ibland dem och erkänna dem för sin församling, om också aldrig någon invigd, krönrakad, eller huru som helst påtvungen tjänare komme och räckte dem altarets sakrament och andra kyrkans förmåner; Kristus skulle icke därför fördöma dem; utan Han skulle fastmer kröna och belöna denna deras gudfruktiga och kristliga afhållsamhet från de nådemedel, som de allena kunde erhålla genom okristliga och ogudaktiga tjänare. Han har ju nämligen sagt: »blott ett är nödvändigt!» Det är Guds ord, hvari människan har lifvet; när därför en människa lefver af Ordet och äger Ordet, så kan hon

låta det öfriga fara, isynnerhet när hon därigenom kan ungå de okristligas undervisning och tjänst; och hvad hulpe det om man fritt kunde åtnjuta allt annat, men nödgades umbära Ordet, hvori lifvet allena är att finna? Men dessa köpte och insmugglade papister drifva med sin vinning endast därpå, att göra Guds ord husvildt i Böhmen, så att endast det nakna sakramentet återstår; detta vill med andra ord säga: de stjäla ifrån eder det nödvändiga, och vilja spela mästare i landet genom det andra, som icke är oundgängligen nödvändigt. Alldeles tvärtom bör och skall nu en husbonde genom Ordet skaffa åt de sina det enda nödvändiga, och så länge han befinner sig i fångenskap, kan han i kristlig ödmjukhet sålunda låta det gå med resten som det kan. Man må nämligen under sådana förhållanden taga exempel af judarne under deras fångenskap; ty fastän de hvarken kunde besöka Jerusalem eller offra där, så höllo de dock tron lefvande genom Ordet, och lefde tåligt bland fienderna, ehuruval de suckade och längtade efter Jerusalem. På samma sätt skulle ock, såsom sagt är, en husbonde, under påvens tyranni, göra allra rättast och säkrast däri, att sucka och längta efter altarets sakrament, så länge han hvarken kunde eller vågade emottaga det; dock så att han hemma i sitt hus allvarligt och outtröttligt, genom undervisning i Guds ord, öfvade sitt husfolk i tron, intill dess Gud af himmelen till äfventyrs förbarmade sig, och antingen upphäfde denna fångenskap eller på annat sätt skickade en duglig tjänare. Min mening är alltså den, att man är bättre betjänad med platt ingen, än med en ogudaktig, okristlig och skändlig tjänare, som allenast kommer, för att, såsom en tjuf och mördare, röfva och fördärfva.

Men att eländet och nöden skulle gå så långt, därtill är Gud ske lof ingen utsikt, utan kanske för de svagaste och dem som äro öfverdrifvet ängsliga i allting; ty de öfriga, som tro och erkänna sanningen, hafva dock fullkomligt i sin makt, att skaffa sig af halsen alla okristliga kyrkotjänare, och att å andra sidan endast kalla och tillsätta dugliga och kristliga män, så ofta de finna det nödvändigt. Det är nämligen ett alldeles förunderligt påfund, som allena "*syndens människa*" har kunnat utfänka, att hon, genom påtryckandet af prästvigningens hemlighetsfulla stämpel, skapar präster för all evighet, utan att någon förbrytelse kan häri göra förändring; hvilket hon har funnit på, endast för att på sådant sätt kunna göra sin våldsmakt oförgänglig, och trygget fortfara att trotsigt synda, då folket måste hålla till godo med de skändligaste varelser, utan att man någonsin själf får göra ett bättre val. Dock, om denna vålds-

makt skola vi framdeles tala; — men sedan jag nu har förmanat eder, kära böhmare, att sörja för ert eget behof och gifva den papistiska prästvigningen en god dag och ett hurtigt afsked, så vill jag nu blott tillägga en upplysande omständighet, som kunde drifva er och all världen åstad, att med vämjelse vända ryggen åt den ifrågavarande afskyvärda och ogudaktiga papistiska vigningen.

Jag uppskjuter tillsvidare den klagan, som kan göras mot den papistiska vigningen, att alla som kallas till präster, smörjas och förordnas endast och allenast i följd af biskopens maktfullkomlighet, utan att man i minsta måtto frågar efter eller bekymrar sig om den menighets samtycke och röst, öfver hvilken man sätter dem att styra; ändock just menigheten, såsom Guds folk, har mäst att säga och den största andel i saken, så att man ej borde påtvinga dem någon emot deras vilja; ty endast den som vore för menigheten välkänd, och som den hade kallat, emedan man trodde sig kunna af honom gagnas, endast honom skulle biskopen stadfästa i ämbetet. Nu inviger man däremot präster i allmänhet i det ovissa, så att nästan ingen mera vet hvilken menighet han en gång kommer att betjäna; ja, största delen viges blott till kaplaner, för att besörja det påfviska mässoffret. Så liten kunskap har menigheten nu för tiden om hvilka präster biskopen finner för godt att smörja åt dem. Men oakadt detta är en mycket skadlig oordning och ett skändligt missbruk, vill jag dock, som sagt är, uppskjuta denna anmärkning tillsvidare.

Hvad som däremot med rätta må högeligen förfära en och hvar, som har Kristus kär, och förmå honom att hållre lida allt, än emottaga vigning af papisterna, det är, att hvar och ett stycke, som hör till denna vigning, är det allra gröfsta missbruk, ja rent af antikristiskt, både i och för sig själf, och på det sätt som det hela bedrifves; ja vore de icke slagna med grufflig blindhet och med vanvett, så skulle man tro, att de just med flit ville göra narr af Gud midt upp i ansiktet. Då vi nämligen utgå från skriftens, och därefter från Apostlarnes exempel och bestämmelser, så se vi, att tillsättandet af predikanter har allena för ändamål, att skaffa menigheten tjänare i Guds ord. Här är talat naturligtvis blott om **Guds ords offentliga förkunnande** i menigheten, hvarigenom Guds hemlighet meddelas; detta ämbete har således sin invigning genom denna heliga ordning, och är det största och viktigaste värf i kyrkan, som samlar hela Guds hushållnings välsignelser liksom i en brännpunkt, eftersom ingenting i Guds rike kan bestå utan Ordet,

hvaremot allting består genom Ordet allena. Men de goda papisterna hafva icke en gång aning om ett sådant Guds hushållningsämbete, när de sända eller inviga präster. Låtom oss då tillse hvad de göra.

För det första äro de alla tillsammans slagna med blindhet, och veta i själfva verket hvarken hvad Ordet eller Ordets tjänst vill säga; och detta gäller förnämligast om själfva biskoparne, ändock det är just de som viga eller sända präster; huru är det då möjligt, att de med sin vigning kunna tillsätta några rätta Ordets tjänare? Också viga de i stället för Guds ords tjänare blott klerker, att besörja mässoffer och höra skriftermål; ty detta är biskopens mening, när han räcker dem kalken och gifver dem fullmakt att välsigna den samt att (enligt påfvens påfund) offra altarets sakrament för lefvande och döda. Ja, häri består den stora myndighet, hvarmed de skryta och berömma sig, att nämligen icke ens någon ängel, ja, icke ens Guds moder själf fått en sådan makt; — och likväl äro de, med allt detta, värre än skökor och mördare. Vidare är det biskopens mening, när han med utomordentligt heliga, stora och underbara åtbörder inblåser den Helige Ande, under uttrycket: »tag den Helige Ande!» att han härigenom gör den invigde till skriftefader, så att han får fullmakt till att hålla mässa och höra bikt. — hvari hela härligheten allt hitintills har bestått.

Du må gärna kalla mig en ljugare af första slaget, om du bland alla dem, som på detta sätt blifvit ordinerade, kan uppvisa en enda, som med godt samvete kan säga, att det genom vigningen blifvit honom ålagdt, att vara en skaffare öfver Guds hemlighet, eller att förkunna evangelium och förestå Guds menighet, som Herren har förvärfvat med sitt blod. Sannerligen ingen ibland dem har någonsin hört ett ord härom, ja, ingen drömmer en gång härom, att något sådant tillhör dem. De få visserligen kalken i handen, men under den föreställningen, att däromkring vänder sig alltsammans; och att de därför blifva invigda, att de sedan skola hafva makt till, först att välsigna och offra Kristus i mässan, och för det andra att höra bikt. Hvad man för öfrigt frågar efter, är blott, om man har utsikt att snart få bröd och goda dagar; det hela vänder sig alltså endast och allenast omkring mässoffret: det är prästvigningens egentliga hufvudsak; den som bara kommit så långt, han är af kyrkan erkänd, och hans myndighet besittes för öfrigt af ingen annan; såsom smörjelsen och plätten tillräckligen bevisa. För allt det öfriga, eller för Guds ords tjenst, hafva de en annan nymodig ceremoni, som utan all jämförelse står långt tillbaka

för den heliga invigningen eller prästerliga ordinationen, och helt simpelt besörjes af en sockentjänare, eller till och med endast af den världsliga öfverheten. Det voro ju icke håller passande, att så höga herrar skulle hafva omak med dylikt; nej, detta kan öfverlämnas till de allra ringaste och lägsta, såsom något allt för mycket under de öfriges värdighet; ty att vara skaffare öfver Guds hemlighet, och att vårda själar, det är ju en simpel syssla, hvartill den outplånliga präststämpeln icke behöfves, eller den heliga vigningens sakrament. Men att välsigna och offra Kristus, ja dertill hörer naturligtvis ett outplånligt märke, dit hörer prästvigningens heliga sakrament!

Vidare ådraga sig dessa ogudaktiga biskopskomedianter Guds häftiga vrede, icke blott genom förakt för Ordets tjänst, som de utbyta mot mässoffer, utan äfven därigenom att de skjuta ifrån sig det saliggörande dopet, såsom en förrättning, hvilken icke tillhör dem; som är alltför ringa för sådana präststickade nattmössor och guldverkade biskopskåpor; oaktadt det är just i dopet, som människor komma till lif, och människosjälar invigas till evigt lif. Deremot hör det till deras kram, att i stället för själar döpa liflösa ting, såsom stenar, altaren, klockor, hvilka utan tvifvel alla äro lika så otillgängliga för dopet, som de själfva för sanningen. Det är ju så ursinnigt och gale, att man vore färdig att dö af skratt, när man utan att betänka sakens allvar, får se en biskop sålunda spela narr; men när man genom Anden får begrepp om den guds-bespottelse, som härigenom bedrifves, så är man färdig att smälta i tårar och dö af harm öfver Guds äras förtrampande.

När man förklarar sig mot prästväsendet öfver hufvud, så måste man först och främst förneka, att alla de, som papisterna smort och invigt, äro präster; ty af det anförda är klart, att de alldeles icke befatta sig med att sända några Ordets tjänare, utan blott mässepräster och skriftefäder. De kunna icke håller åstadkomma eller frambringa något annat; än hvad de *åsyfta* att åstadkomma och frambringa; eller med andra ord, då de ingalunda hafva för afsikt att gifva fullmakt till menighetens undervisande, utan blott att hålla mässa och höra bikt, så är det också en omöjlighet, att de kunna öfverantvarda något annat, än hvad de afse. Då det nu därjämte är solklart, att massan icke är något offer, samt att deras skriftermål, som de utgifva för en salighetssak, är bara väder, och bägge delarne fastmera äro hvarken mer eller mindre än människopåfund, guds-bespottelse och lögn af värsta slaget; så följer nu häraf, att ingen kan blifva en Guds tjänare eller präst (församlingsäldste i rätt

bemärkelse) genom denna deras heliga invigning, utan han bliver blott en utklädd och falsk gycklare, som står och offerar där intet offer är, och tillgifver blott där ingen har rätt att anklaga, likasom om en skådespelare ville gyckla med allehanda åtbörder för sitt eget nöje, då ingen annan frågade efter att åskåda honom.

Detta är något som borde förmå er, icke blott I böhmare, utan äfven hvar kristen människa, att hållre lida allt, än låta sig besmittas af en sådan ogudaktig invigning; och alla de som hitintills blifvit invigda på detta sätt, borde innerligen bedröfvas öfver, att de sålunda blifvit bedragna af lögnens bländverk. Och har någon sådan en enda gång hållit en sann mässa, eller uppfyllt en äkta kyrkotjänarens bestämmelse, då har detta sannerligen icke skett i kraft af den högvärdiga vigningen, som är bara lögn och hädelse, utan det har skett i kraft af tron och kyrkans (församlingens) fullmakt, som har varit tvungen till att, i brist på det rätta ämbetet, taga saken sådan den var, och lämpa sig efter förhållandena. Men nu sedan det kommit ljus i saken, vore det oförsvarligt att längre sålunda häda och bespotta Gud; nej, nu måste man afsky detta lögnens apspel, såsom den gruffligaste själapäst, och det skamligaste hån mot hela menigheten, Men hvar och en som olyckligtvis råkat att deltaga i detta apspel, i stället för i själfva ämbetet och saken, han skynde sig nu att gripa det rätta, verkliga ämbetet, och att utöfva det rätt och försvarligt hädanefter, han vände mässeväsendet ryggen, och göre i stället all sin flit, att förkunna menigheten Guds ord, och att förestå sin församling såsom sig bör; han förkaste slutligen och förbanne af hela sitt hjärta, den smörjelse och prästvigning, hvarmedelst han blifvit insatt i ämbetet; ty fastän han blifvit insatt på ett falskt och okristligt sätt, så behöfver han därför ingalunda öfvergifva sin värksamhet, när han blott är omvänd, samt har förkastat och förbannat sin oberättigade åtkomst af ämbetet.

Därest nu dessa målade präster och utklädda biskopar med sin vigning och mässoffer, vate sig för åtlöje eller på allvar, företoge sig något som icke vore rakt emot Evangelium, och därjämte likväl ville låta oss behålla Kristus i ostörd besittning af sitt rike, så förtjante deras narrstreck icke så hårdt straff, och så kunde man bättre finna sig i detta oväsande. Men nu är deras ursinnighet och gruffliga dårskap af den beskaffenhet, att därest *deras* offer och ämbete skall hafva giltighet så måste *Kristus* alldeles förnekas och utträngas, hvilket jag också vid andra tillfällen har tillräckligen ådagalagt; men man ursäkte, att jag också här fin-

ner anledning att upprepa ett och annat yttrande. — Hela Evangelium och hela Skriften förklarar nämligen, att Kristus är den öfverstepräst, som allena en gång för alla och blott genom att offra sig själf, har borttagit alla människors synd och förvärfvat en evig förlossning då Han med sitt eget blod ingick i det allra heligaste, och sålunda utförde sitt fräsningsverk för all evighet, (Ebr. 9: 11, 14, 28), hvarföre något annat försoningsoffer för våra synder än Hans offer allena, nu icke mera gifves; och när vi med uppriktig tro förlita oss på detta enda offer, så varde vi renade från alla våra synder, utan någon vår egen förtjänst eller gärningshelighet. Men af detta offer och af detta sitt utgifvande för oss, har Han stiftat en oförgånglig åminnelse därigenom, att Han befallt oss förkunna sin död i den Heliga Nattvarden, hvarigenom Han ville nära och styrka vår tro på detta offers fullgiltighet. — Men hvilka afskyvärda upptåg bedrifva nu icke de papistiska prästerna i detta hänseende! Låtom oss se till: de offra dagligen på otaliga ställen öfver hela världen Hans lekamen och blod, såsom om Hans eget offer icke hade varit tillräckligt, eller såsom om Han icke, en gång för alla, hade förvärfvat en evig förlossning; och i kraft af sådana deras offer, utdela de nu syndernas förlåtelse, dock ingalunda en evig syndaförlåtelse, utan blott för en dag, och som måste förnyas nästa morgon. Detta afskyvärda påfund öfvergår sannerligen det värsta vanvett; ty hvad är detta i grunden annat, än att leka med Guds ord, och låtsa att man sätter stort värde på Kristi offer, medan man på samma gång i själfva verket upphäfver och förnekar det. Ty huru är det möjligt, att jag på en gång kan tro, att jag genom Kristum har erhållit en evig syndaförlåtelse, därigenom att han en gång för alla utgaf sig för mig, och dock detta oaktadt genom ett dagligt upprepande af ett en gång för alla framburet offer alltjämnt kan söka syndaförlåtelse. Nej, när jag tror, att mina synder äro mig för evigt förlåtna genom Jesu Kristi offer, som är framburet *en gång för alla*, så kan jag icke fortfara att söka syndaförlåtelse genom andra offertjenster; det ena utesluter ju ovilkorligen det andra: söker jag syndaförlåtelse genom dagliga offer, så måste jag uppgifva tron på Kristi eviga offers giltighet, och tvärtom.

Här sen I nu huruledes dessa offerpräster genom förfärligt ogudaktiga missbruk hafva, under namn af kristendom, stulit ifrån oss Kristus och hela hans rike, och i stället infört sitt eget väsen, sina offer och sina narrverk, i öfverensstämmelse med Kristi förutsägelse, att »förödelsens styggelse skall stå i helgdomen»; likasom dessa Kristi ord ock här uppfyllas: *många*

skola komma till eder i mitt namn, och säga: Jag är Kristus. Matt. (24: 5, 15). Eller gifva de sig icke själfva ut för Kristus, när de med sina dagliga och otaliga offer tillägga sig äran för hvad Kristus allena och en gång för alla har uträttat? Kallar man icke detta att stjäla ifrån tron den sanningens klippgrund, som vi hafva i Kristo, och att i stället bygga den på mänskliga lögners flygsand.

Här se vi också, hvad det är för präster, papisterna skapa genom sin prästvigning; de äro förvisso icke Guds utan satans präster; Kristus tråda de under fötterna, Hans offer afskaffa de, och i stället utsälja de under Hans namn, sitt eget kram, och lyckas narra världen till att tro på deras offertjänster; hvarföre den frågan ej håller längre kan göras, om man skall begära och mottaga invigning af papisterna, då det är en vetterlig och afgjord sak, att man allra minst i påfvens rike kan meddela invigning och ordinera präster (herdar öfver Guds hjord). Skenet synes väl tala starkt för, att man värkligen inviger och utsänder präster (herdar); men sådan ögonförblindelse brukar just lögnens furste, för att därigenom befästa sitt ogudaktiga väsen. Därföre tvingar vårt samvete oss, som tro, att afsky påfvens vigning såsom en förbannad gärning; ja, omtanken om vår eviga salighet nödgar oss på det mäst bestämda sätt, att afhålla oss ifrån denna guds- bespottande och fördömda prästvigning; ve dem som veta och förstå detta, och dock låta sig invigas af denna Guds fiende, denne Baal-Peor! Just detta skulle I Böhmare, framför något annat folk, taga er till hjärtat; ty eder blifver det icke blott af Gud tillräknadt såsom okristligt — en lott som I hafven gemensamt med andra folk i Kristenheten —, utan det är tillika den största vanära för eder, hvartill man icke kan uppvisa maken, att I tiggen och betalen prästvigning af eder fiende, som på det lumpnaste och mäst vanärande sätt har bragt Johan Huss, Hieronymus från Prag, och många andra på bålet; samt har redan länge helt öppet traktat efter att utrota eder ifrån jorden, och som intill denna dag städse på ett upprörande sätt sårar eder med den nesliga benämningen »kättare», på samma gång som det kostat eder strömmar af blod, att motstå hans giftiga anslag. Dock skämmas den blodiga tyrannen ingalunda ännu för sin ondska, och ångrar den icke, lika litet som han återkallar sin orättfärdiga fördömsedom öfver oskyldigt blod, eller återgifver eder ert namn af Kristna, som han genom sitt ogudaktiga maktspråk frånröivat eder. Han känner icke håller på minsta sätt någon sorg öfver, att så mycket tyskt blod blifvit utgjutet förgäfvets och till obotlig själaskada, i striden emot

eder, för att befästa hans guds-bespottande våldsherradöme; nej han har en så hård panna och en så styf nacke, att han ännu, den dag som i dag är, allra hälst önskade, att både I och vi med hvarandra sjönke ned i grafven, så att där icke i Kristi församling blefve en enda gnista öfrig, att skina något litet, Kristo till ära. Ännu afkunnar han sin tomma och betydelselösa förbannelse öfver konung Georg, och alla innevånare i Münsterberg, det sköna härtigdömet, som lyder under Böhmens krona en medfart som många andra också måste utstå; men Gud ske lof, att denna *syndens människa* nu blifvit uppenbar, om hvilken aposteln Petrus för längesedan sagt, att den skulle fräckt bannlysa konungar och furstar (2 Pet. 2: 10), och att vi hafva en annan biskop, som kan välsigna, där denne förbannar; såsom skrifvet står »de skola förbanna, men Du skall välsigna». Påfvens bannstråle mot konung Georg och härtigdömet Münsterberg och alla dem, som dela lika lott med desse, har således aldrig haft, och har ännu i denna stund icke mera att betyda, än hvad Salomo säger i sina ordspråk: »likasom en fogel bortfar, och en svala flyger öfver våra hufvuden, alltså biter intet en oförtjänt banna». (Ords. 26:2). För konung Georg och hela hans hus är och förblifver det tvärtom till evig tid en stor ära för Gud, som alla andra konungar och landsherrar kunde missunna honom, att han sålunda blifvit hemsökt af denna förbannade stol, af detta »förtappelsens barn».

Ack, käre böhmare! Viljen I då ännu ständigt fortfara att hänvända er till denna eder fiende, utan någon nytta, ja, på det skamligaste och ogudaktigaste sätt? Viljen I ännu hafva det allra minsta att skaffa med denne bödel, denne blodhund, denne kättaremakare, som är odräglig utan mått, ja, som är en styggelse både för Gud och människor? Gören i honom icke i motsatt fall det oförsvarliga medgifvande i gärningen, att han har gjort rätt i att bannlysa eder? Är det icke i själfva verket så, att I med detsamma fördömmen alla edra ärliga och hederliga företag emot honom? Förklaren I icke med detsamma eder själfva för kättare? Ja, förvandlen I icke härigenom Johan Huss' kristliga och oskyldigt utgjutna blod till kättareblod, som man då med full rätt kan berömma sig af att hafva utgjutit? Ja, så lär det vara när I kyssen hans hand, som utgjutit detsamma, när I fallen ned för honom, som trampen eder under fötterna, och öfveröser eder med en evig vanära. Huru mycket bättre gjorden I icke därför, om I höllen eder på så långt och tillbörligt afstånd från honom att I, så vidt möjligt är, icke en gång förnummen den stinkande lukten af hans namn! Då S:t Paulus till och

med befaller, att sky en hörkarl och en drinkare (1 Kor. 5: 11), huru mycket mera är då icke hvar och en, som bekänner Kristus, manad att fly detta afskum, detta satans största mästerstycke, som ingen skulle få röra eller straffa.

Käre, fromme herrar! låten mig nu se, att I lyden mig, *för det första i detta stycket*; ja, till och med om I ett ögonblick ryggen tillbaka därför, skall edert eget samvete och fruktan för Gnd dock tvinga eder därtill att *framdeles* hvarken begära eller mottaga någon prästvigning, af detta förtappelsens barn (2 Tess. 2: 3), till och med om sådant erbjödes eder; så att I ännu mindre skolen vilja mottaga någon, som komme till eder med påfvens vigning, och bär odjurets namn och märke; ty om I först ingingen härpå, så är mödan spild, då är det till ingen nytta, att jag söker med mina råd upphjälpa er sak. Därigenom skulle ert vidt berömda, ja, saliga affall från satans rike nedsättas till ett tomt sken och ett lekverk af barn; ty hvad betyder väl det, att man berömmar sig af att hafva frigjort sig från påfvens ok, när man ändock låter denne tyrannens bödlar och själamördare ensamma regera samvetena, om än man låtsar, som hade man gifvit honom själf afsked? Skall icke hela världen tro, att det blod som bland eder strömvis blifvit offradt, de faror som I hafven utstått, den försmädelse I såsom kristna hafven lidit, därigenom att I öfver allt blifvit utropade för kättare, att allt detta framsprungit allenast från en tom ordstrid och trätgirighet, så att I allenast med munnen hafven brutit med påfven, men i själfva verket ånyo underkastat eder hans tyranni? Mycket prisvärdare handla då vi tyske narrar, som bära öket utan omsvep, och taga saken som den är, och kalla den med sitt rätta namn, utan att gifva oss ut för, att vara påfven olydiga, på det att vi icke må trösta oss i vårt elände med ett falskt beröm och icke håller göra den förbannade tyrannen en stor glädje, genom att själfva göra oss löjlige.

Nu kunde någon af eder fråga: »hvad skola vi då taga oss före? Nöd bryter lag! Vi hafva inga präster, och kunna dock icke undvara dem!» Ja, om detta vore rätt sagt, så borde man förut hafva insett och sagt detta, innan man begynte på att vända ryggen åt påfven; eller också borde man nu, så fort som möjligt, vända om till påfven, och åter bekänna det beroende som man velat afskaffa. Och detta må man långt håldre göra, än att så ömkeligen mista friheten och låta sig afspisas med väder, såsom hade man kommit i besittning af frihet, ändock man suckar i dubbelt så hård fångenskap. Saken ställer sig därför med nödvändighet sålunda för oss, att vi ännu i

dag måste göra ett utaf tvänne: antingen visa huru vi utan påfvevälde kunna skaffa oss präster, eller ock, därest vi icke vilja detta, ändock vi kunna, böra vi gifva oss villigt och öppet under fångenskapen, och med fullt medvetande och fritt val tjäna mörkrets furste i hans ogudaktighet — hvilket Kristus; vår barmhärtinge Herre och Mästare nådeligen förbjude!

II.

»Först skall nu här sägas, att en **präst** och en **Ordets tjänare** är ingalunda ett och detsamma; ty till präst födes man, men till tjänare väljes eller kallas man. Här måste man utgå från trons fasta grund, på det att vi, genom Guds ords kraft, må kunna omkullvälta denna stora och mäktiga förargelseklippa, att människor först påfunnit att bruka namnet präst (där Guds ord har namnet prästbyter eller äldste) och sedan att styft och trotsigt påstå, att de, och endast de voro präster, som blifvit plättrakade och smorda af biskoparne; ty just under detta namn har satan listigt insmugit sig, och därefter förödt alltsammans med gruffligt raseri; sedan har han hämtat sju andra djäflar, som voro ännu värre, samt med dem tagit borgen i besittning, och där sitter han nu på sin tron i god ro och fred, så att allt folket under namnet präst nu bara tänker på ett sådant plättrakadt och insmordt kreatur, som är uppblåst af mänskligt högmod och tillkommet i mörk vidskepelse. Men när du bara själf vill öppna ögonen, och icke fråga efter gamla vanor och bruk, eller den stora gapande hopen, utan blott hålla fast vid Guds ord, och öppna öronen för detsamma, så skall du snart höjas öfver denna förargelse.

Så skall det nu för det första stå klart för oss såsom en orubblig och klippfast sanning, att *i det Nya Testamentet kan ingen blifva präst genom någon utvärtes smörjelse eller vigning*; finnas ännu några sådana, så måste det vara förtappade afguda-präster; ty för sådan smörjelse kunna de hvarken förete bevis eller exempel, icke framlägga ett enda ord af Evangelierne och de Apostoliska brefven; hela detta väsen har fastmer uppkommit och blifvit infördt genom blott människopåfund, likasom Jerobeams gudstjänst i Israel. Till präst i det Nya Testamentets mening måste man nämligen födas och icke fabriceras, skapas och icke invigas. Denna födelse är emellertid icke efter köttet, utan af vatten och andan, och sker i den nya födelsens bad, *hvarföre också alla kristna utan undantag äro präster och alla präster kristna*; och det vore ett förbannat och förvändt tale-

satt, om man ville säga, att en präst vore något annat än en kristen, ty sådant tal strider emot Guds ord, grundar sig på idel människolärdom, gammal vana, eller mängdens mening; och så snart man på någon af dessa tre grunder vill uppställa något som trosartikel, så är det något förskräckligt och en gudsbespottelse, såsom jag på annat ställe nogsammt bevisat. Det Guds ord i Skriften däremot, hvarmed vi skola stilla och styrka våra samveten i den frågan, att alla kristna, och de allena, äro präster, lyder sålunda: »du är en präst evinnerliga efter Melchisedeks sätt», (Ps. 110: 4), hvilket vi kunna taga fram för alla de smorde och plättrakade, ty Kristus blef hvarken rakad eller smord till präst, hvarföre också hvar och en som vill träda i Hans fotspår, icke kan låta sig nöja med att blifva vigd eller smord till präst, utan han måste gå en helt annan väg, som gör all smörjelse och rakning öfverflödig. Här ser du alltså huru dessa förtappade prästmakare bespotta Herren med sitt lösa snack, att man nödvändigt skall smörjas och invigas, och att man icke på något annat upptänkligt sätt kan blifva präst, om man än vore aldrig så helig, ja, vore Kristus själf, hvar emot de säga, att på deras sätt kan till och med ett vilddjur såsom Nero och en usling såsom Sardanapalus blifva präst. Hvad göra de nu annat härmed, än att de neka; att Kristus och hans kristne äro präster; ty ingen kan på detta sätt låta sig prästvigas och mottaga prästadömet, utan att i och med detsamma förneka, att han allaredan förut var präst; och när de sålunda på sitt vis göra dem till präster, så afsätta de dem ju med detsamma från det rätta prästadömet, så att hela deras invigning, i Guds ögon, icke är något annat än ett tomt apspel, ehuru den på samma gång visserligen också är en verklig och sorglig vanhelgelse. När det nämligen heter: »Jag skall vigas till präst», så har man ju med detsamma sagt, eller i gerningen medgifvit, att man hvarken förut har varit, eller ännu blifvit präst; det liknar på ett hår det afskyvärda munkknepet, att upphöja de så kallade »evangeliska råd» till skyarne, på samma gång som de förneka Guds bud. — Däremot är det uppenbart rätt och på kristlig grund försvarligt, att göra följande slutsats: Kristus är präst, därför äro alla kristna präster! hvilket också finner sitt stöd genom följande skriftställen: »Jag vill förkunna Ditt namn minom bröder», (Ps. 22: 23); och åter: »därföre har, Gud, din Gud smort dig med glädjens olja, mer än dina medbröder, (Ps. 45: 8); men att vi äro Hans bröder, grundar sig allena på den nya födelsen, hvarigenom vi blifvit präster såsom Han, Guds barn såsom Han, och konungar såsom Han; ty Han har

satt oss med sig in i det himmelska väsendet, på det att vi skola vara Hans bröder och medarfvingar, och ega allt med Honom och i Honom. (Ef. 2: 6; Tit. 3: 7; Rom. 8: 32). Dessutom hafva vi mångfaldiga andra Skriftställen af liknande innehåll, hvori vi kallas ett med Kristo, såsom ett bröd, en lekamen, Hans lemmar, ett kött, ben af Hans ben o. s. v. så att vi ju också måste hafva allting gemensamt med Honom.

Häraf draga vi nu följande välsignade slutsats: är Kristus vorden det nya förbundets förste präst, utan rakning, smörjelse och prästmärke, och utan den biskopliga prästvigningens hela apspel, så har Han också gjort sina Apostlar och lärjungar till präster, utan dessa narraktiga påfund, hvarföre hela detta galna bruk är alldeles öfverflödigt, och där det begagnas är det dessutom alldeles otillräckligt, för att göra någon till präst; annars tvingas man ju till att säga att hvarken Kristus eller Hans Apostlar varit rätta präster. Häraf är det då alldeles klart, att jag med full rätt har kunnat säga, att det ingenstädes finnes i mindre grad präster än just där, hvarest man inviger präster såsom nu för tiden; ty de utelämna allt det, hvarpå Kristi och Hans Apostlars prästadöme grundar sig, och som ensamt är i stånd till att göra människor till präster; hvaremot de framkomma med sina egna påfund, och sätta därtill följande lögn: härigenom har du blifvit präst, och utan detta vore du icke präst! Det vill ju med andra ord säga: alldenstund Kristus hvarken har blifvit plättrakad eller insmord af oss, så är Han icke heller någon riktig präst!

Men låtom oss nu gå vidare och *af de såkallade prästerliga förrättningarne bevisa, att alla kristna äro präster*; såsom Skriften betygar då det heter: »I ären ett konungsligt prästerskap», (1 Pet. 2: 9) och »*Du har gjort oss vårom Gudi till konungar och präster*», (Uppb. 5: 10), hvarom jag har utförligen handlat i andra skrifter. — Men alla prästerliga förrättningar bestå uppenbart uti följande: nämligen att lära, predika och förkunna Guds ord, döpa, välsigna eller handhafva altarets sakrament, lösa och binda, gå i förbön för andra, offra och fälla dom öfver alla läror och andar. Det är i sanning viktiga och konungsliga förrättningar!

Det *första* och allra viktigaste, hvaraf allt annat beror och hvartill det sluter sig, är emellertid *Guds ords förkunnande*, ty medelst Ordet undervisa, välsigna, binda, lösa, döpa, offra, pröfva och bedöma vi allt, så att när vi öfverantvarda Ordet åt någon, kunna vi ingalunda taga oss rättighet, att fränkänna honom fullständig anlel i prästadömet. Men nu är Ordet just alla kristnas gemensamma egendom, såsom Esaias säger: »alla

dina barn skola vara lärda af Gud», (Es. 54: 13), hvilket Kristus sålunda utlägger, att alla de äro lärda af Gud, som höra Fadrens ord och lära att komma till Honom» (Joh. 6: 45); men predikan sker genom Herrens ord, (Rom. 10: 17), hvarföre det ock heter: »denna är alla helgons fröjdesång, Guds pris på deras läppar, ett tveeggadt svärd i deras hand, hvarmed de hämnas ibland hedningarne och straffa ibland folken, till att binda deras konungar med kedjor och deras ädlingar med järnfjättrar, att de skola fullborda på dem den dom, som skrifer står.» — Men att denna första förrättningen, nämligen Guds ords tjänst (ministerium verbi divini) tillhör alla kristna, är ytterligare klart af följande skriftställen: **»I ären ett konungligt prästerskap, det heliga folket, och det egendomsfolket, att I skolen kungöra Hans dygd som eder kallat hafver af mörkret till sitt underliga ljus.»** (1 Pet. 2: 9). Får jag nu taga mig den friheten att fråga, hvem det är som är kallad från mörkret till Hans underliga ljus? Är det kanske bara de plättrakade och smorda komediantprästerne eller är det icke fast mer alla kristna? Men S:t Petrus medgifver dem icke allenast rätt till, utan rent af *befaller* dem att förkunna Guds dråpliga verk, hvilket sannerligen icke vill säga något annat, än att predika Guds ord. Låt dem nu komma fram, alla de som hafva upfunnit ett dubbelt prästadöme, nämligen dels ett andeligt och allmänt, och dels ett utvärtes och särskildt, och som föregifva att S:t Petrus här talar om det första af dessa. Hvari består då deras utvärtes och särskilda prästadöme? Och skall detta då icke förkunna Guds hemlighet? Här gifver Petrus just det andeliga och allmänna prästerskapet befallning därom. Visserligen hafva dessa guds-bespottare ett utvärtes prästadöme för sig själfva, men genom detta förkunna de icke Guds utan påfvens (vilddjurets) härlighet, och utbjuda sina egna ogudaktiga lögnar; men annars gifves här intet annat prästadöme än det andeliga, som är gemensamt för alla kristna, och som Petrus här beskriver; likasom det i Ordets tjänst icke gifves någon predikan, än den endå om Guds hemlighet. Detsamma bestyrka också Kristi egna ord hos Mattheus, Markus och Lukas, när Han säger till dem alla vid den sista aftonmåltiden: »görer detta till min åminnelse!» Detta har han icke blott sagt till de plättrakade och smorda, ty annars skulle ju inga andra än de anamma Kristi lekamen och blod. Men nu består åminnelsen alldeles icke i något annat än just Ordets förkunnande, såsom Paulus också utlägger det, när han säger: »ty så ofta I äten af detta bröd, och dricken af denna kalk, skolen I förkunna Herrans

död, till dess Han Kommer.» (Korr. 11: 26) Men att förkunna Herrans död, vill icke säga något annat, än just detta, att förkunna den Herres dygd, som hafver kallat oss ifrån mörkret till sitt underliga ljus». Därföre är det ett dumt snack af dem som säga, att Apostelens ord blott angå prästeståndet eller de personer, som äro prästvigda genom deras narrupptåg, oakadt Apostelen här ålägger och förpliktat alla och en hvar till samma Ordets tjänst; det är hvars och ens plikt att fira Herrans åminnelse, på det att Gud öfverallt må blifva lofvad och prisad för sin härlighet. Men med Herrans åminnelse förstår Apostelen icke någon sådan som den offerprästerna hålla i deras mörka vrår, eller när de börja att himla, utan han menar fastmera Ordets offentliga tjänst, till frälsning för åhörarnes själar. S:t Paulus stadfäster detta när han på följande sätt talar, icke till några få invigde, utan till hela menigheten och hvar kristen särskildt: »när I kommen tillsamman, så hafver hvar och en af eder en psalm; han hafver lärdom, han hafver tungomål, han hafver uppenbarelse, han hafver uttydelse; låter det allt ske till förbättring!» och åter: »I mågen väl alla profetera, den ene efter den andre, på det att alla måga lära och alla varda förmanade.» (Kor. 14: 26, 31). Var nu så god och säg mig hvad Apostelen här menar med »hvar och en», och hvad det lilla ordet »alla» skall betyda; månne han därmed blott menar de invigde? — Härmed hafva vi då tillräckligen bevisat, hvad dessa skriftställen på det starkaste och klaraste sätt äfven bevitna: nämligen att Guds ords tjänst, som är kyrkans viktigaste ämbete, alltid tillhör alla kristna gemensamt, ja, är icke blott deras rätt, utan äfven deras plikt. Därföre är och måste prästadömet också nödvändigt vara ett för alla kristna gemensamt ämbete, så att mot dessa gudomliga maktord gälla alla fäder och kyrkoförsamlingar så mycket som intet, om de än vore flere, än att de kunde räknas; och lika litet ligger där makt på någon gammal slentrian och all världens vana, som är den lösa grund, hvarpå de plättrakade stackarna understå sig att bygga sitt prästadöme.

Den andra prästförrättningen är att döpa: en förrättning som man i nödfall till och med gifvit åt kvinnan rätt att sköta, och som nu snart icke längre räknas för någon prästförrättning. Men antingen det behagar papisterna eller ej, så måste vi här för dem lägga i dagen, och därtill begagna deras egna medgifvanden såsom bevis, att alla kristna, kvinnorna inberäknade, äro präster, utan plättrakning och utan något utvärtes prästmärke; ty när man döper, så uttalar man ju det lefvande Ordet, som pånyttföder själarne; och frälsar från synd och död, och

detta har ju, utan all jämförelse, mera att betyda, än ätt välsigna brödet och vinet, ty att föra Guds ord, är kyrkans viktigaste ämbete. När kvinnor därför döpa, så utföra de den egentliga prästförrättningen, och det är icke på något för dem egendomligt sätt, utan genom en kyrklig handling, som är offentlig och gällande, och allenast kan utföras af präster. Här må man väl högeligen förundra sig öfver prästernas dumhet och tanklöshet, som de här offentligen lägga i dagen: dophandlingen hafva de öfverlätit åt andra, att med full rätt besörja, och dock förbehålla de för sig själfva prästadömet, ändock ingen på något sätt har rätt att döpa, såvida han icke är präst, och sålunda har del i prästadömet. De medgifva vidare själfva, att dopet är det första sakramentet, och likväl tillstädja de icke andra än sina egna präster, att handhafva det andra sakramentet; men alla sakramenter böra ju vara lika heliga och högvärdiga, efter de grunda sig på samma Guds ord. Men saken är den, att de hafva satt sig själfva i knipan, genom sin egen blindhet, då de icke hafva öga för den stora och öfversvinneliga härlighet, hvarmed Guds ord strålar i dopet. Hade de fått rätt öppet öga härför, så skulle de finna, att ingen värdighet på jorden, hvarken den prästerliga eller den biskopliga, nej icke en gång påfvens helighet är så stor, att den ju icke rätt väl kan tilläggas hvar och en, åt hvilken man anförtror Ordets tjänst. Att kallas präst, biskop, ja, till och med påfve, kan nämligen anses för bara småsaker i jämförelse med att kallas Guds ords tjänare, hvilkens syssla det är, att förkunna det lefvande Ordet, som blifver evinnerliga, och som förmår och uträttar allt. Hela prästvigningen blifver således ett skådespel, som är högst löjligt, isynnerhet när man betänker, att de icke räkna biskopsvärdigheten för något sakrament, icke heller tillägga den något särskildt märke, ändock de just därpå grunda prästvärdighetens och prästväldets företräde; men icke desto mindre skall biskopsståndet vara det förnämsta, ty det meddelar prästvigning och påtrycker präststämpeln; och dock är ju å en annan sida hela det biskopliga ståndet själf ringare, emedan detsamma fattas både vigning och märke. Alltså meddelar här uppenbart det ringare en större myndighet än det själf äger; och om de vilja besmycka denna orimlighet, för att dölja den, måste de uppdikta en ny åtskilnad emellan myndighet och värdighet. Ack, den dumma lögnen! I sig själf är den ohållbar, och kan och vet icke något annat, än att leka med tomma ord; men härigenom visas oss, huru löst grundadt allting är i påfvens rike, och att det hela, ja alltsam-

mans, är en själmotsägande galenskap; hvarföre man icke häler bör undra öfver att de på samma gång öfverlätit dopets prästerliga sakrament åt alla, och likväl förbehållit uteslutande åt sig själfva prästadömet!

Den tredje förrättningen består i att *välsigna och utdela det invigda brödet och vinet*. Här stoltsera de plättrakade och berömma sig af, att segern är på deras sida; här trotsa de riktigt, och säga: denna makt har ingen annan, hvarken änglarne eller den heliga jungfrun, Guds moder. Vi vilja nu icke vidare inlåta oss på detta sladder, utan svara blott, att också denna förrättning är gemensam för alla kristna, alla kristnas tillhörighet, lika såväl som de andra delarne af prästadömet. Och vi begära icke att någon skall tro oss bara på våra ord, utan vi grunda vårt påstående på Herrens ord och uttryckliga förklaring; när han vid Nattvarden säger: detta görer till min åminnelse! »ty också de plättrakade prästerna medgifva, att Kristus genom dessa ord har skapat präster, och gifvit dem fullmakt till att välsigna. Men nu har Han talat dessa ord till alla sina lärjungar, såväl till dem som den gången voro närvarande, och åto och drucko af brödet och vinet, som också till alla dem som senare i tiden skulle komma till att äta och dricka däraf. Här af följer då att den fullmakt som här gifves, är gifven till dem alla; och häremot hafva de andra ingenting annat att sätta eller anföra, än fäderna, kyrkomötena och det gamla bruket, samt deras allra yppersta trosartikel, hvilken lyder sålunda: vi hafva de flesta på vår sida, och vi bruka så, därför måste det vara sannt och säkert. Ytterligare kunna vi såsom vittnen framföra S:t Paulus, som säger: »Jag hafver undfått af Herren, det jag ock eder gifvit hafver.» (1 Kor. 11:23.) Paulus talar äfven här till alla Korinterna, och ställer dem alla lika, d. v. s. viger dem till präster, med fullmakt att välsigna sakramentet. Men papisterna kunna icke se eller upptäcka Guds ords hemlighet, i anseende till en stor bjälke i deras eget öga, och de falla i förundran öfver huruledes brödets och vinets väsende kan förvandlas till Kristi lekamen och blod. Men säg mig då, käre, hvad är denna makt att välsigna bröd och vin i jämförelse med fullmakten att döpa och förkunna Guds ord? — En kvinna döper och predikar lifsens ord, hvarigenom synden utplånas, hvarigenom den eviga döden upphäfves, hvarigenom denna världens furste utdrifves, hvarigenom himlen gifves till arf och egendom, kort sagdt, hvarigenom hela det gudomliga Majestätet meddelar sig åt själen. Men hvilka mirakler eller underverk gör nu prästen? Jo, han förvandlar brödet! — Hvar-

med? — Icke med något annat ord, icke heller med något större och kraftigare. — Hvad följer nu på brödets förvandling? — Alldeles icke något annat, än att prästen häpnar för sig själf och faller i förundran öfver den höga värdighet och kraft, hvaraf han kommit i besittning. Kan man icke kalla detta, att göra en mygga till en stor elefant? Därföre hafva också alla de, som ringa akta Ordets kraft, ärligt förtjent att sitta ensamma på understolen. — Här se vi också hvarföre Evangelisterna och Apostlarne omtala detta sakrament så sällan, att många önska, de hade talat mycket mera därom; hvaremot de vid alla tillfällen inskräpa och framhålla Ordets tjänst så träget och ofta, att man stundom kunde tycka att det är för mycket. Detta har utan tvifvel skett därföre, att den Helige Ande nog såg förut, att de plättrakade narrarna skulle komma fram med sitt bakvända afgudereri; att de skulle bortdraga hjärtat från det kraftiga sanningsordet, och kasta sig öfver den döda förvandlingen af bröd och vin, samt hela sitt lif igenom hänga sig fast som kardborrar vid det synliga och handgripliga, och därföre förakta det underliga ljus, hvartill vi äro kallade. Till och med om alldeles inga vittnesbörd af Skriften vore för handen, så vore det ändock både visst och sant, att om det första, nämligen Ordet och dopet, är öfverantvardadt åt alla, så kan det mindre, nämligen att väl-signa sakramentet, icke med rätta förnekas dem; såsom ju och Kristus själf gör denna slutsats: »är icke lifvet mer än maten, och kroppen mer än kläderna?» (Mat. 6: 25) hvilket är det samma som om man ville säga: om Gud skänker någon det större, unnar han honom äfven det mindre.

Den fjärde prästförrättningen består i att *aflösa* och *binda* med afseende på synder. Ej nog med att de hafva uteslutande förbehållit sig själfva denna myndighet, och gjort ett förvändt bruk däraf; de hafva därjämte hårdragit orden, likasom om hela den lagstiftande makten tillhörde dem allena; ty ordet »binda» förklara de så, att det får betydelse af att stifta lagar, bjuda och förbjuda, hvilket, skam att säga, man också sökt utföra; ty sådant må man väl säga om dem, som binda samveten. Men där samveten otillbörligt bindas är det blott lögn och bedrägeri, såsom när de hafva förbjudit prästerna att gifta sig eller att äta den mat, som Gud har skapat och bestämt till föda för oss. Tvärtom förklara de nu ordet »lösa», »aflösa», såsom angående betalningen, för att gifva dispens eller upphäfva sina egna eländiga lagar, som de först hafva på ett orättfärdigt sätt skaffat folk på halsen; de locka alltså först samvetet att låta sig

bindas, för att sedan locka dem att köpa sig fria. För öfrigt begagna de äfven denna makt, till att lösa och binda i Skriftstolen och sätta i bann, men detta är också ett fördömdt och alldeles oberättigadt missbruk. Genom detta helgerån och ogudaktiga tillgrepp af menighetens myndighet hafva de bragt det därhån, att nycklarnes ämbete ingenstädes finnes mindre än hos dem, ändock de vid alla tillfällen skryta af, att de hafva nyckeln i förvar. Men de hvarken öppna eller stänga himmelen för några samveten; de öppna blott för all världens pänningpåsar, hvaremot vi alla, så många som äro kristna, hafva lika rätt till nyckel-ämbete, hvilket jag ofta har försvarat och utvecklat i mina skrifter mot påfven. Ty så lyda ju Kristi ord, dem Han talat, icke blott till Apostlarne, utan till alla bröder: »om din broder syndar dig emot, så gack och straffa honom emellan dig och honom allena; o. s. v. Hörer han icke så säg det åt församlingen; hörer han icke församlingen, så håll du honom (enligt grundspråket: så skall han vara för dig) såsom en hedning och publikan. Sannerligen säger jag eder: allt det i binden på jorden, det skall vara bundet i himmelen». (Mat. 18: 15—18). Här frågar jag icke efter dessa bedragares fördömda konster, då de härvid uppdikta den skillnad, att nycklarnes rättmätiga åtkomst är ett, och deras bruk ett annat, ty sådant göra de på egen hand, utan stöd af Skriften. De borde bevisa sitt påstående med goda grunder; men de bära sig åt här, som öfverallt: i stället för att först bevisa eller göra det sannolikt, att en annan myndighet blifvit åt dem uppdragen, än den som är gemensam för hela församlingen, förutsätta de påståendet såsom gifvet och bevisadt, och sluta på följande sätt vidare. lögnaktigt och bedrägligt: nycklamakten tillhör visserligen församlingen, men bruket däraf tillkommer biskoparne. Detta kallar man löst snack, som slår sig själf på munnen. Kristus öfverantvarar oemotsägligen alla kristna både nycklarnes *makt* och *bruk*, när Han säger: »så håll du honom såsom en hedning». Hvem är nu denne »du»? Hvem tilltalade väl Kristus här med ordet »du»? Är det kanske påfven? Nej han tilltalar här alla kristna utan åtskillnad. När han därför säger: »så håll du», så uppdrager Han honom icke blott en myndighet, gifver honom icke blott en tillåtelse, utan bjuder och befaller honom tillika, att bruka och använda denna myndighet; ty dessa orden: »så håll du honom såsom en hedning», vill ju säga detsamma som: du får icke bo tillsammans med honom, (får icke vara hans stallbroder, (se Ps. 15: 4; 2 Tess. 3: 14.) du får icke hafva någon samfunds- (eller försam-

lings-) gemenskap med honom! Och detta är ju i själfva verket detsamma som att sätta honom i bann, att tillstänga himmelen för honom, hvilket också bekräftas med de följande orden: »allt hvad I binden, det skall vara bundet». Hvem angå dessa orden? Angå de icke alla kristna? Angå de icke den kristna församlingen? Säger man att det icke är bruket af, utan blott rätten till nycklarne, som Herren här har gifvit menigheten, så säga vi, att Han då icke håller har öfverlämnat bruket af desamma åt någon annan, icke en gång åt Petrus. (Mt. 16: 19). Ty orden lyda ständigt lika på de ställen, där Kristus öfverlämnar denna myndighet; och samma betydelse, som man gifver orden på ett ställe och till en person, måste man gifva dem öfverallt; och omvänt, låter man orden på ett ställe betyda ett öfverlämnande af bruket, så får man också på alla andra ställen i dem inlägga samma betydelse, ty där Guds ord förekommer lika lydande, är det oförsvarligt, att utlägga dem annorlunda än liktydiga; annars gäcker man Guds hemlighet genom egna tankepåfund, såsom dessa understå sig att göra, hvilka allenast fara med tomt väder.

Därföre är allt detta endast lögn och människofunder. Nycklarnes makt tillhör nämligen hela församlingen, alla kristna tillsammans, såväl som hvarje särskild medlem af församlingen, och det icke blott såsom myndighet betraktad, utan också med afseende på bruket, ja, i hvar och ett afseende som nämnas kan; annars skulle vi ju förvrída Kristi ord, ty Han talar uppenbarligen till hvar och en särskildt, när Han säger: »så håll du», eller: »så hafver du förvärvat din broder», eller: »allt det I binden»; äfvensom jag, till stöd för mitt påstående, vill anföra det ord, som Kristus ställer särskildt till Petrus: »*jag skäll gifva dig himmelrikets nycklar*», och vidare: »där två af eder komma öfverens på jorden», »hvar två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag midt ibland dem», Math. (18: 19: 20.) I dessa skriftställen öfverantvaras uppenbarligen den fullständigaste rätt till och det mest utsträckta bruk af nycklarnes ämbete, så framt vi icke vilja fränkänna Kristus själf rätt till bruk af nycklarne, när Han är tillsammans med två eller tre. Men dessa skriftställen har jag utförligen genomgått vid andra tillfällen; därjämte har jag här förut ådalagt, att Ordets tjänst är gemensam för alla kristna; men att lösa och binda vill alldeles icke säga något annat, än att predika Evangelium, och bringa det i utförning; ty att lösa, hvad vill det annat säga, än att förkunna att synderna äro af Gud förlåtne; och att binda, hvad vill det

säga annat, än att borttaga Evangelium, och förkunna att synderna icke äro förlättna? Antingen de andra nu behaga gifva oss lof därtill eller icke, så förklara vi härmed nycklarnes ämbete för gemensam egendom, hälst det icke består i något annat än Ordets användande och tillämpning vid ett bestämdt tillfälle. Dock, vi behöfva icke att länge tvista om återeröfringen af denna myndighet, när vi känna Kristus. Det är icke längre någon hemlighet, att papisterna fattas all kristendoms-kunskap, att de äro alldeles obekanta med tron och Evangelium; men där kunskapen om Kristus och tron fattas, där vet man icke heller hvad som är synd för Gud. Deras blindhet och otro tvingar dem såsom Esaias säger, att kalla det goda ondt och det onda godt, och att vända upp och ned på allt. Men där man hvarken har någon reda på synd eller helighet, där är det icke möjligt, att kunna hvarken läsa eller binda. Här af följer nu, att när vi vilja följa sanningen i detta stycke, och kalla oss till Kristi lagstiftning, så hvarken är eller kan nyckelämbetet vara hos papisterna och deras plättrakade offerpräster, så länge de framhärda i sin lögn och falska begrepp om saken, till och med om de verkligen vore präster, och de ensamt hade tillträde till detta ämbete, eller hade fått fullmakt genom deras vigning. Hur i all världen kan en människa vilja binda någon, så länge hon ännu icke vet hvad hon skall binda. Därföre är också följderna af deras ursinniga blindhet den, att de tillstänga himmelen och öppna helvetet för sig själfva och sina egna, all den stund de nu för tiden fördöma och förbjuda Evangelium, och upphöja sitt eget kram till skyarna, samt gifva på egen hand aflösning. Genom denna grofva förfalskning och detta ogudaktiga missbruk hafva de på en gång förlorat både nyckelmakten och dess bruk.

Den femte prästerliga förrättning består i att *offra*. Här förstå dessa druckna af Efraim, såsom profeten kallar dem, riktigt att skryta, och genom denna förrättning hafva de själfva skiljt sig ifrån oss, och gjort hela världen galen och yr, ändock hela deras förvandling af nattvarden till ett offer grundar sig allenast på en grof och handgriplig lögn; men då vi tillföre hafva talat härom, vilja vi nu icke spilla många ord här på. Vi åberopa här blott det Nya Testamentets vittnesbörd, och förklara, djäfvulen till trots, att i hela det Nya Testamentet icke talas om något annat offer, än det ena, som gäller öfver hela världen, och hvar på Paulus syftar, när han lär oss, (Rom. 12: 1), huruledes vi skola offra vår lekamen, genom att korsfästa köttet, likasom Kristus för vår skull har offrat sin lekamen på korset;

i detta offer samlar Paulus både tackoffer och bönoffer, på samma sätt som Petrus när han befaller oss, att genom Kristus frambära andliga, Gud välbehagliga offer, o. s. v. att offra oss själfva, men hvarken guld eller slaktkreatur. Hvad de därför göra så stort väsen af, såsom ett alldeles utomordentligt offer, det är visserligen ett utomordentligt offer, ja kronan på hela deras prästvåsen, men det är tillika af den beskaffenhet, att hvar och en uppriktig kristen ingen del skall eller får hafva däri, utan han måste därtill fördömma det såsom guds-bespottelse och afguderi af det värsta slag och han måste på det strängaste fly all beröring därmed såsom påst, ehuru mycket de än framhålla det, och berömma sig af att det är urgammalt bruk, och att det har den stora massans bifall. Men man farer lika mycket vilse, om än man har ett stort följ med sig; den går också till hafs som låter sig drifvas med strömmen; därför skola vi stå faste däruppå, att i kyrkan allenast kan vara fråga om ett enda slags fortfarande offer, nämligen oss själfva. Men då där nu icke får frambäras några andra slags offer än denna ena som slaktas och beredes genom Guds ord, och Ordet, såsom det sades är gemensam egendom, så följer häraf, att det icke kan blifva fråga om något annat slags offerande i Kristi församling. — Och då där nu, såsom S:t Petrus säger, endast gifvas andeliga offer i församlingen, d. v. s. endast af en kristen, af en som har Kristi anda. Men papisterna hafva nu sitt nöje i att fortfara med sitt skoj, och påstå, att deras offer mycket väl kan frambäras af lastbara människor, för att icke här tala om, att fråga alldeles icke blir huruvida de äro andliga. De påstå nämligen, att deras offer i och för sig, genom blotta handlingen, är Gud välbehagligt, utan afseende på personen som frambär det. Genom denna deras egen förklaring, äro desse gruflige gudsbespottare, ertappade i försöket, att vilja lära Gud nådigt upptaga Kains offer, äfven om han icke fann behag i Kain; ty de skryta ju af, att deras offer är något i och för sig förtjänstfullt, äfven om det frambäres af en vederstygglig och fördömd person, och detta ändock platt ingenting i församlingen kan täckas Gud, så framt icke personen först såsom Abel har Hans välbehag; men välbehaglig blifver man allenast genom tron och andan, men alldeles icke genom offer; och då de nu själfve måste tillstå, att största delen af deras offerpräster äro andelösa, och likväl ingen i församlingen kan bringa Gudi offer utan i andan, så är det klart, att deras offer icke är församlingens offer, utan allenast människornas lögnaktiga påfund.

Den *sjätte* förrättningen består uti att *bedja för andra*. Det är ömkligt att höra, huru oblygt och förargelseväckande dessa hycklare hafva bedragit hela världen med sina förböner, och i denna afsikt förvandlat den äkta kyrkan till en judeskola af egen uppfinning. Men nu har Kristus gifvit åt alla kristna, utan undantag, en bestämd daglig bön, hvilket är ett tillräckligt oomkullstöttligt bevis för, att det gifves blott ett slags prästadöme, hvilket är gemensamt för alla, hvaremot det papistiska prästadömet är den svartaste lögn, uppspunnen utanför kyrkan, och insmugglad inom henne med makalös list och djärfhet. Då nämligen förbön icke vill säga något mindre, än att å en annans vägnar framträda inför Gud såsom medlare, hvilket allena tillkommer Kristus, men detta därjämte är ålagdt alla Hans bröder i deras böner, så hafva vi ju alla befallning, att utöfva denna prästerliga förrättning; ty själfva papisterna förklara det ju för en prästerlig handling, när de bedja för lekmän, ehuru väl deras pladdrande är skrymtaktig afgudadyrkan, slem vinning, rökning för den ende Gud som de känna, nämligen deras egen buk. Nu är det visserligen icke lätt att afgöra, huruvida det är dumhet eller ogudaktighet af dessa hvitmenade grifter, att de, utan att känna kraften och betydelsen af Herrens bön, först förklara den vara en allmän bön för alla, och därefter tillägna sig själfva samt förmena alla andra rätt att hålla bön, emedan det är en prästerlig förrättning. Men när man förer ett sådant språk: »endast vi äro präster, I ären lekmän», så har man ju därmed sagt: »endast vi äro kristna, endast vi få bedja; I ären hedningar och få icke bedja, I kunnen endast genom våra böner varda hulpne.» Säger man däremot: »I hafven också rätt till att bedja likaväl som vi», så har man med det samma sagt: »I ären också Kristi präster och bröder, som hafven tillåtelse att å hvarandras vägnar framträda i bön».

Men Gud har vetat att träffa dessa bönpladdrare med sin hämd; ty när de tillägnat sig uteslutande rätt till att gå i förbön för folket, har det genom Guds underliga styrelse blifvit allena till ett löjligt skådespel, så att följden af deras ondska blifvit den, att deras synd straffar sig själf; de hafva så länge drifvit gäck med Gud och människor, att de nu själfva med sina lögner blifvit till åtlöje. Hvar hörer man nu verkliga böner i dessa oändligt många stiftelser, kloster och sockenkyrkor? Nej, de pladdra endast orden; de drömma visserligen om att de hafva Davids-harpan i förvar, såsom Esaias säger men det är löst munpladder alltsammans, så det må väl heta om dem: »detta folket hedrar mig med sina läppar, men deras hjärtan är

långt ifrån mig». (Es. 29: 13). Därföre kan man påträffa många ibland dem som i 40 år, eller hela sin lifstid igenom hafva frampladdrat trosbekännelsens heliga ord, utan att en enda gång hafva verkligen bedit till Gud, vore det ock ett ögonblick. Och denna vederstygglighet skall skattas så högt att man skall hålla dem för präster, och bygga åt dem stora kyrkor med stor omkostnad, för sådant ändamål pålägga all världens konungariket skatt och tunga, och sluta med att stoppa munnen till på alla verkliga präster och förebedjare hos Gud, på det att dessa allena må bedja för dem, änskönt Gud helt säkert näppeligen aktar dem värdiga att jämföras ens med de hedningar, som vänta bönhörelse för sina många ord. Men desse tänka ganska påtagligen, alldeles icke därpå att till bön hörer bönhörelse; huru kunna de då vänta den? Nej, de pladdra och slamra med sina böner, ingalunda i hopp om bönhörelse, utan blott för att hedra Gud med läpparne, och på det de genom sina hundkonster må lura penningar från folk och fylla sin buk; men icke desto mindre äro de, i följd af påflig maktfullkomlighet, Guds präster; ja, satans präster äro de, ty han är denna världens Gud. När de då bedja för oss, är det i grunden detsamma, som att uppreta den ende sanne Gudens vrede emot oss.

Låt oss därför se hvad den rätta domaren och medlaren, nämligen Kristus, säger i detta hänseende: »Gud är en ande, och de Honom tillbedja, skola tillbedja i andanom och sanningen». (Joh. 4: 24). Endast sådana tillbedjare äro Honom behaglige, men icke de som löpa till Garisims berg, eller till Jerusalem, för att dyrka Honom. Här hafva vi nu ett utlag och en afgörande dom af det Gudomliga majestätet; så länge denna icke kan rubbas, har det ingen nöd med oss, hvarföre vi ock fritt och frimodigt och såsom i Guds namn förklara, att påfven och hans anhang ganska riktigt hafva ett prästadöme för sig själfva, och på ett alldeles eget sätt hålla bön för alla kristna, nämligen såsom satans präster, men icke såsom Guds präster och förebedjare; de bedja såsom skådespelare och afgudadyrkare: det vill säga, de drömma att de leka präster och förebedjare, hvilket allena alla kristna äro; ty likasom allena dessa i andan ropa: »abba! käre fader!» så äro dessa också de enda förebedjarne och de enda prästerna.

Den *sjunde* och sista förrättningen består i att *undersöka och bedömma hvarje lära*. Dessa skenpräster och namnkristne hafva sannerligen haft giltig grund till att förbehålla sig denna syssla; ty de hafva dock varit kloka nog att inse, att om de låta menigheten behålla denna rättighet, så skulle de snart tvingas,

att utlämna allt sitt tjufgods. Men har man först beröfvat åhörarne rätt, att bedöma läran, hvad hindrar eller afskräcker då en doktor eller lärare från att komma med det värsta drafvel, ja från att vara ännu värre än själfva djäfvulen, om det vore möjligt? Medgifver man däremot åhörarne, samt anbefaller dem rätten att bedöma allting, hvad otillbörligt kan eller vågar då en lärare tillåta sig att säga, till och med om han vore mera än en ängel från himmelen? Hade man allenast unnat oss denna frihet, så skulle icke blott en Paulus hafva rättat en Petrus, utan man skulle också kunna hafva dömt änglar; då skulle ock utan tvifvel, påfvarna och kyrkomötena hafva vägt sina ord med något större omsorg, och varit långt varsammare i att gifva lagar angående prästadömet, predikoämbetet och andra församlingsangelägenheter, såsom dop, välsignelse, bannlysning, förbön och bedömande af andarne, därest de själfve allenast varit tvungna att frukta menighetens dom och utslag; ja, här skulle alldrig i evighet hafva uppstått något papisteri, därest församlingens stämma blifvit hörd. Därföre viste de nog hvad de gjorde då de förbehöllo sig detta stycke för sin egen mun. Men sådant hafva de dock endast mäktat åstadkomma, till dess Guds vrede såsom Daniel säger, 11: 36, har uppfyllt sitt mått eller »är ute». Men nu skall den orättfärdige varda uppenbar; Herren skall dräpa gudsbespottaren med sin muns anda, och göra en ända med honom genom sin tillkommelses herrliga uppenbarelse. (2 Tess. 2: 8); Här finna Kristi ord sin tillämpning: *»mina får följa icke den främmandes röst; (Joh. 10: 5); vaktan eder för de falska profeter; (Mat. 7: 15); förvaren eder för de fariséers surdeg som är skrymteri; (Luk. 12); på Mose stol sitta de skriftlärde och fariséer; allt det de bjuda eder att hålla, det håller och görer: men efter deras gärningar görer icke!» (Mat. 23: 2).* När vi på dessa och mångfaldiga andra ställen i Evangelium och hela Skriften förmanas att icke sätta vår lit till falska lärare, hvad lärer oss Kristus härmed annat, än att hvar själf skall akta på sin frälsning och salighet genom att fullständigt och själfständigt vara medveten om hvad han skall tro och hvad han skall följa, så att han med frihet och urskiljning må kunna bedöma hvar och en, som vill gifva honom undervisning, under det han i hjärtat låter sig allena läras af Gud; (Joh. 6: 45); ty du blifver hvarken frälst eller fördömd på grund af någon annans lära, den vare för öfrigt huru riktig eller falsk som helst, utan du frälsas allenast genom din egen tro; en människa må lära och predika huru hon vill: din sak, ja, din

salighets sak, din eviga välfärd är det, att du pröfvar din egen tro.

Men Paulus har riktigt fångat dessa gynnare i deras egen kula, och fräntagit dem alla vapen, när han säger: *«hvar så händer att den som sitter, varder något uppenbaradt, så tige den förste»*; och vidare: »profeternas andar äro profeterna underdåniga»; »I mågen alla profetera, den ene efter den andre.» (1 Kor. 14: 30—32). Hvad betyder nu det snack, hvarmed påfven och hans anhang i långliga tider hafva utbjudit sina varor, såsom: »det är vår vilja och stränga befallning!» eller: »den romerska kyrkan är drottningen öfver alla kyrkor och rättensnöret för tron!» Nå väl, låt henne då sitta och breda ut sig på lärostolen, men därför har hon icke rätt att täppa munnen till på oss andra, när någon i församlingen får en uppenbarelse; hon skall icke uteslutande profetera: alla vi andra hafva också rätt därtill, den ene efter den andre. Kunde S:t Paulus tillrättvisa S:t Petrus, då han skrymtade eller lefde annorlunda än han trodde; (Gal. 2: 14). huru mycket mera kunna vi då icke taga oss den friheten att döma och bedöma den romerska kyrkan, som är full af skrymteri från hufvudet till fotabjället, och platt icke är byggd eller grundad på något annat än idel skenhelighet! Men låtom oss här nu en gång taga i betraktande, huru listigt dessa dansmästare anlägga sina planer, och hvilken slem själfmotsägelse de inveckla sig i, genom att vilja strida mot Gud och mot dem som höra honom till. Vi tro nämligen verkligen, att de inbilla sig vara — eller vi se åtminstone att de utgifva sig för att vara — alla kristnas lärare och herdar; men nu är det min ringa mening, att de borde medgifva, att en kristen är en människa, som har den Helige Ande, och att denna Ande efter Kristi eget ord, (Joh. 14: 26), undervisar honom om allt; såsom också Johannes säger: »den smörjelse som I hafven fått af honom blifver i eder; och I behöfven icke att någon lärar eder; utan såsom smörjelsen lärar eder om allting, så är det sannt och icke lögn; och som han hafver lärt eder, så blifver i honom», (1 Joh. 2: 27); detta vill med få ords äga, att en kristen skall vara så fast öfverbevisad om hvad han skall tro och icke tro, att han dör därpå, eller åtminstone är redo till att dö därpå. Nu må man väl här fråga, om det icke är en makalös fräckhet af prästerna att de drista sätta näsan i vädret, och förklara, att lekmän skulle tro dem bättre, än sina egna hjärtan och samveten! Hvad är detta i grunden annat, än att rent ut säga: vi medgifva visserligen att de kristna hafva den Helige Ande, som gifver dem visshet om hvad de skola tro eller icke

tro; men då den Helige Ande icke kan mäta sig med oss, och vi äro bättre underrättade än han, så skall han vara oss undergifven och vackert lyda oss.

Men själfva grunden därtill, att de uteslutande förbehållit sig själfva mästerskapet, är den, att när de icke behöfde frukta för att någon skulle våga säga dem emot, så kunde de lära och predika hvad de själfva ville. Sedan de först tillvällat sig detta, var det en lätt sak att röfva till sig all makt, både i gudomliga och mänskliga angelägenheter; och sålunda slutade de med att blifva våra gudar. Men nu heter det tvärtom: »blott en är eder mästare och I ären alla bröder». (Mat 23: 8). Där före äro vi alla lika, och hafva samma rätt, ty det passar sig ju ingalunda för bröder, som utgöra ett samfund att kifva om rangen, eller bedraga hvarandra på arvedelen, eller göra åtskillnad på rättigheter, isynnerhet i andeliga angelägenheter, hvarom här är frågan. Därföre är också domareämbetet, likasom hvar och en af de andre, ofvannämnde prästförrättningarne, af den beskaffenhet, att vi icke allenast hafva lof till att återtaga vår förlorade rätt, utan vi rent af förneka Kristus såsom vår broder, om vi icke göra det: ty här är icke fråga om något villkorligt eller tillåtligt, utan om hvad som är befaldt och nödvändigt. Därföre blifver också helt visst hvar och en förbannad, som (med fullt uppsåt och medvetande) samtycker till påfvens bedrägeri; men tvärtom skall hvar och en blifva välsignad, som skyr honom, så att han på kristligt sätt bryter med påfvekyrkan.

III.

Hvad som hittills är yttrat, angår emellertid endast alla kristnas gemensamma rättigheter och myndighet; ty då alla de i det föregående uppräknade prästerliga företrädesrättigheter borde vara gemensam egendom och i grunden så är, såsom vi ock bevisat, så vore det opassande, om den ene ville upphöja sig öfver den andre och uteslutande tillägna sig hvad som tillhör oss alla. *Hvar och en kan fritt inträda i sina rättigheter och bringa dem i utöfning, så vida ingen annan är för handen, som är i rättfärdig besittning af samma maktfullkomlighet;* ty samfundsordningen fordrar, att en eller så många som menigheten finner tjänligast, må utväljas och antagas, att i alla lika berättigades namn bestrida alla offentliga förrättningar, att det icke måtte uppstå en grufelig förvirring inom Guds folk, så att kyrkan blefve förvandlad till ett Babel, då Apostelen tvärtom har befallt, att allting skall ärligen och skickligen tillgå. Ett är näm-

ligen, att en viss person, på menighetens befallning utöfvar en gemensam rättighet, ett annat däremot, att hvar och en i nödfall själf begagnar sin rätt. I en fri församling skall ingen utan hela menighetens samtycke och röst bringa sin rätt i utöfning, *men i nödfall* står sådant hvar och en fullkomligt fritt.

Låtom oss nu tala ett ord med de papistiska mässeprästerna och bedja dem säga oss, om deras prästadöme innehåller flera beståndsdelar än ofvannämnda stycken; ty i sådant fall är det icke något kristligt prästadöme; men räknar det icke flera rättigheter, så kan det omöjligen vara något för dem särskildt prästadöme. Huru de nu än vrida och vända sig, göra vi nu denna slutsats: att antingen hafva de alldeles intet prästadöme, eller också hafva de ett som är gemensamt för alla kristna; men hafva de ett för sig själfva, så lär det vara satans eget. Kristus har nämligen lärt oss, att vi skola känna alla träd på deras frukt (Mt. 7: 20); men frukterna (attributerna, privilegierna?), som utmärka *vårt* allmänna och gemensamma prästadöme hafva vi ju nu sett; låt dem därför antingen uppvisa andra frukter (attributer), eller tillstå att de alldeles icke äro präster; ty för det man å andras vägnar bär fram allt detta till åskådning (att skina med), därmed har man icke bevisat att prästadömet är olika, utan blott att det handhafves olika. Ville de däremot försvara sitt prästadöme genom att blott åberopa sin plättraking och smörjelse och prästräkt, så måste man medgifva dem att de hålla till godo med bra litet; ty vi veta ju, att både en sugga och en stork kan blifva plättrakad och insmord, och utstyrd i prästräkt. Vi stå däremot fast på, att här intet annat Guds ord gifves, än det som alla kristna äro förpliktade att förkunna; att här icke gifves något annat dop, än det som alla kristna kunna meddela; att här icke gifves någon annan åminnelsemåltid vid Herrans bord, än den som hvar och en kristen efter Herrens egen instiftelse kan begå; att här icke gifves några andra slags synder, än dem som hvar och en kristen har rätt att lösa och binda; att intet annat offerande skall ske, än det hvarje kristen har att fullborda på sin egen lekamen; att ingen kan eller får hålla förböner, utan de kristna allena; och slutligen att endast den kristne skall bedöma andarne. Men häri innefattas ju alla de prästerliga och konungsliga ämbetsförrättningarne. Låten därför papisterna antingen bevisa oss, att andra förrättningar höra till prästadömet, eller också måste de uppgifva sitt prästadöme och gå sin väg. Däremot besvara vi oss alldeles icke däröfver, att de nu så länge hafva förmenat

oss smörjelse och plättraktning och prästkläder och andra mänskliga bruk, som vidskepelsen åstadkommit, till och med om en ängel af himmelen hade ingifvit dem sådant; sådana ting äro oss alldeles likgiltiga, alldenstund det blott är ett gammalt bruk och en inbillning hos den dumma mängden, fastän det nu för tiden visserligen står i högt anseende.

Af allt detta följer efter min mening klarligen, *att de som betjäna menigheten vid nattvarden och ordets predikan, icke böra och icke skola kalla sig präster*. Att man kallar dem präster, är nemligen antingen en lämning af hedendom, eller ett missförstånd af Mose lag; därtill kommer ock att detta ords öfverflyttande på vår kristna kyrkas grund vållat omätlig skada. Däremot skulle de långt hållre, enligt Nya Testamentets språkbruk, kallas *tjänare, biskopar*, eller på grund af deras ålder, prästbyter, d. ä. *församlingsäldste*. Paulus säger nämligen: »där skall man hålla oss före, att vi äro *Kristi tjänare* och *skaffare* till Guds hemlighet, (Kor. 4: 1); däremot säger han icke: man skall hålla oss för *Kristi präster*, ty han visste väl, att prästnamnet och prästadömet var gemensamt för alla. Häraf kommer det vanliga uttrycket hos Paulus »oikonomia», hushållning, på latin: »*dispensation*»; äfven »*ministerium*», »*minister*»; på svenska: *tjänst, tjänare*; han kallar sig själf en *Kristi tjänare*, och säger på mer än ett ställe: »Jag står i Evangelii tjänst». Detta gör han emedan han öfverallt icke berömmar sig af stånd eller rang, utan af tjänsten och dess utöfning, och låter däremot hela församlingen behålla prästadömet rättighet och värdighet. Men äro prästerna nu rätt och slätt tjänare, då gå både deras outplånliga prästmärken och deras eviga prästvärdighet med detsamma förlorade, ty det är idel lögnertvad de säga om sitt outplånliga prästerskap; man kan nämligen mycket väl afsätta en tjänare, när han icke mera är trogen, hvaremot man kan behålla honom i tjänsten, så länge han uppför sig väl, och menigheten är tillfreds med honom, såsom förhållandet är, där någon förrättar en tjänst för lika berättigade medborgare. Ja, man borde långt förr kunna afsätta en tjänare i ett andligt, än i ett världsligt åliggande, alldenstund den förres otrohet är långt fördärfligare än den sednares, som endast kan vålla skada på timliga ägodelar, hvaremot den förre förslösar och bortspiller eviga skatter. När en andlig tjänare uppför sig såsom en skälm, är det alltså de andre brödernas skyldighet, att utvisa honom ur församlingen, eller sätta honom i bann, samt att insätta en annan i hans ställe.

På detta sätt och om vi stödja oss på Skriften, hvilken såsom Guds ord väl af oss med tro omfattas, kan det blifva bot och hjälp i den osaliga jämmer, som hittills har nedtryckt Böhmen, så att det snart sagdt kommit till tiggarsstafven, och nödgats tåla sina plättrakade präster, dessa eländiga åsnor. Här se vi nämligen solklart och handgripligen från hvad håll man skall förse sig med ordets tjänare, nämligen att man skall taga dem ur Kristi hjord, eller ock ingenstädes ifrån. Nu är det ju nämligen tillräckligen ådagalagdt, att hvar och en har rätt till att tjäna i ordet, ja, att det är hvar och ens plikt att göra det, när han antingen ser, att där är icke någon annan tillstädes, eller att de som äro tillstädes, föra falsk lära, eller en dunkel och otydlig; såsom Paulus uttryckligen förkastar sådant (1 Kor. 14: 17), på det att Guds hemlighet må förkunnas för oss alla. Huru mycket snarare må då icke en *hel församling hafva rätt och plikt, att genom allmänt val öfverflytta denna tjänst till en eller flere*, åt hvilka man då tillika efter allmänt samtycke uppdrager utöfningen af församlingens öfriga åligganden. Så gör ock Paulus, när han säger: »befall det trogna människor, som ock duglige äro att lära andra», (2 Tim. 2: 2); här öfverhoppas Paulus alla upphöjelser medelst plättrakning och smörjelse, talar icke håller ett ord om prästvigning, utan ser endast på duglighet att undervisa, och vill endast hafva Ordet uppdraget åt sådana. Men när någon får fullmakt att vara Ordets tjänare, så uppdrages honom med detsamma alla de förrättningar, som i kraft af Ordet i församlingen äga rum, näml. rätt att döpa, att välsigna, att binda och lösa, och att hålla bönen, att döma och bedöma; ty att predika Evangelium, är det viktigaste af allt, ja det är det äkta apostoliska ämbetet, som bär alla de andre, hvilka måste vara grundade härpå, såsom gifvan att undervisa, profetera, förestå och göra helbregda, m. fl. nådegåfvor, som Paulus uppräknar (1 Kor. 12: 8). Kristus har ju också själf vanligast åtnöjdt sig med att predika Evangelium, alldenstund den viktigaste förrättningen just tillkom Honom, såsom den ypperste hvaremot Han icke döpte. Paulus berömmar sig också af att han icke hade blifvit sänd till att döpa, hvilket är en lägre förrättning, som följer sednare efter, hvaremot han hade blifvit sänd att predika evangelium, hvilket är det viktigaste — (1 Kor. 1: 17). Den ofvangjorda framställningen om församlingens valrätt, gör sig för öfrigt gällande genom själfva behofvet, och måste så mycket mera vinna förtroende, som den öfverensstämmar med trons allmänna väsen; ty då kyrkan födes och växer samt uppehålls och styrkes genom Ordet, så är klart, att hon

icke kan undvara Ordet; har därför Ordet försvunnit så är det ett tecken till att kyrkan har upphört att lefva, och att hon då må sjunka i grafven. Vidare då hvar och en i dopet födes till en Ordets tjänare, och hvarken påfvar eller biskopar vilja eller kunna sätta någon till att tjäna Ordet, utan blott till att utrota Ordet och ödelägga kyrkan, så följer häraf klarligen, att antingen måste vi stå och se på, huru kyrkan ödelägges i saknad af Ordet, eller också, måste vi träda tillsamman och genom allmän omröstning utvälja ibland oss en eller flere, allt eftersom behof göres, som äro därtill skickliga, och därpå insätta dem i församlingen, och i dess åsyn stadfästa deras kallelse under bön, genom händers påläggande. När detta är gjordt, skall man erkänna dem såsom rätte biskopar och Ordets tjänare, och såsom sådana hålla dem i ära, samt fast tro, att allt hvad sålunda är gjordt i endräkt, genom allmän omröstning af de troende, som känna och bekänna Evangelium, är en Guds gärning, för hvilken vi hafva Honom allena att tacka. Ja, därest alla de ofvan anförda grunderna skulle befinnas otillräckliga, så skulle vi ändock finna tillräcklig visshet och uppräuntran i dessa Herrans ord: »där två af eder komma öfverens på jorden, hvad ting det helst kan vara, som de bedja om, skall dem det vederfaras af min Fader som är i himmelen; ty hvar två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem.» (Mat. 18: 19, 20). När nu alltså två eller tre människors förenade vilja förmå allt i Herrans namn, och Kristus tillägger sig själf äran för hvad de uträtta, skulle vi då icke mycket snarare tro, att det är en Guds gärning, som han understödjer, och hvartill Han medverkar, när vi i Hans namn komma tillsammans och hålla bön, för att därefter ur vår egen krets utvälja alla biskopar och Ordets tjänare? Och det så mycket mera som vi från början i dopet äro födda och kallade till detta ämbete, så att för vår räkning ingen valhandling erfordras.

Begära vi nu att se exempel härpå, så läsa vi i Apostlagärningarna (18: 34), att Apollos utan yttre kallelse och vigning ankom till Efesus, och predikade där, endast drifven af en inre glödande kärlek; ja han bragte till och med judarne att helt och hållet förstummas. Får jag nu taga mig den friheten, att fråga med hvad rätt han har fördristat sig att träda i Ordets tjänst? Han har icke tagit till sig större frihet än den, hvartill alla kristna ständigt hafva öppet tillträde, och som S:t Paulus omtalar, när han skriver (1 Kor. 14: 30): »hvar så händer, att den som sitter, varder något uppenbaradt, så tige den förste»; eller som Petrus säger (1 Pet. 2: 9): »I skolen kungöra Hans dygd!»

Samme Apollos blef sednare till och med missionär utan någon vidare invigning eller sändning, och han gjorde icke blott en predikares (Evangelists) verk, utan han gjorde också mycket mera ibland dem som allaredan hade anammat tron. Detsamma är också hvarje kristen förpliktad att göra, så snart han ser, att församlingen lider brist på Guds ord (so er siehet, dass man mangel am Wort hat), och han känner sig duglig därtill, till och med om ingen församling just skulle hafva begärt hans tjänst; långt mera gäller alltså detta, därest han blifver uppmanad eller utvald af lika berättigade bröder, och af en hel församling.

Ett annat exempel hafva vi i S:t Stefanus och S:t Filippus, hvilka allenast hade fått uppdrag att tjäna vid bordet; men icke desto mindre gjorde Stefanus stora tecken ibland folket, tvistade med synagogan och öfvervann judarnes församling genom Andans vapen, d. ä. genom Ordet, (Apg. 6: 5—8), likasom Filippus också tog sig samma frihet, då han omvände Samaritanerna och reste fram och tillbaka emellan Asdod och Cesarea (Apg. 8: 12). Säg, käre, hvad berättigade dem härtill? Med hvad fullmakt gjorde de detta? De voro säkerligen hvarken utvalda eller anmodade af någon härtill, utan de hafva handlat af egen drift och i kraft af allmänt berättigande, då tillfället erbjöd sig, och när de sågo, att det okunniga folket saknade Ordet, samt att behof var af Ordets tjänst. Huru mycket snarare skulle de då icke hafva gjort det, derest de af flere eller af en hel menighet hade blifvit uppmanade och utvalda därtill? Och bör nu kamreraren (egentl. efter grundspråket blott en enuch), som genom Filippus omvändes (Apg. 8: 38), betraktas som en äkta kristen, såsom han helt vist bör, så lär han väl också hafva undervisat andra i Guds ord, eftersom han hade befallning »att förkunna Hans dygd, som oss kallat hafver af mörkret till sitt underliga ljus» (1 Pet. 2: 9); men skedde det så, så lära också många hafva tagit vid tron, på grund af hans predikan, ty Guds ord återkommer icke fåfängt (Es. 55: 11). Af denna tro har nu uppkommit en församling, och denna församling har sålunda genom ordet emottaget och börjat göra bruk af fullmakten att döpa, predika och utföra alla de här förut omtalade prästförrättningar; och allt detta skedde genom denne ende kamrerare, allenast i kraft af hans i dopet förvärfvade fullmakt och hans tro, alldenstund där förut ingen fanns skicklig att införa sådant.

Därföre, käre herrar, gäller här nu blott att I låten utrusta eder med en orubblig och klippfast tro; ty om I verkligen viljen befrämja och uppfylla hvad edert fädernesland här behöfver, så erfordras därtill förnämligast en modig och till mannaåldern

kommen tro, såsom vi också icke häller hafva nedskrifvit allt detta för några andra än just för de troende, ty blott de kunna hafva förstånd om dessa ting; de otrogna kunna däremot icke hafva minsta gagn däraf, lika mycket om de hafva biskopar eller icke, alldenstund de, som icke låta sig öfverbevisas af så solklara skriftställen och exempel, hvarken äro kristna eller utgöra någon församling. Däremot finna de dessa dumma narrverk, såsom plättraktning, smörjelse och prästkappor vara fullkomligt i sin ordning, ändock sådana ting hvarken hafva något stöd i Skriften, hvarken genom ord eller genom exempel; och detta allenast därför, att det är ett gammalt bruk och har mängdens bifall. Men en from kristen måste tillsluta ögonen för allt utvärtes och tillfälligt, och allenast se på Guds klara ord; och skall så hålla orubbligen fast i tron därvid, att han förmår och erhåller allt hvad han vet i Guds ord är honom lofvadt.

Här lära de nu säga och invända, att detta är något splitter nytt, som iugen någonsin förr har vågat sig ut med, nämligen att på sådant sätt välja och utsända biskopar. Härtill svarar jag blott, att detta är den uråldriga åsikten, om saken, som är stadfäst genom Apostlarnes och deras lärjungars exempel, ändock detta bruk snart afskaffades och upphäfdes genom papisternas svarta konster och förbannade lära, hvarföre man också ifrån vår sida måste vara desto ifrigare att utrota detta nya förpästade oväsen, samt att i stället upptaga och åter följa det gamla kyrkoskicket och ordningen i Guds hus. Ja, till och med om det också vore verkligen något splitter nytt, så borde man icke låta afskräcka sig af nyheten, utan ändock låta det välsignade Ordet allena råda och regera, alldenstund Guds ord i detta hänseende är oemotsägligt och klart, samt innehåller tillräcklig fullmakt och uttrycklig befallning, så mycket mera som själarnes nöd kräfver med nödvändighet ett sådant steg. Men säg mig nu likväl först: är icke i grunden allt, hvad som angår tron, något nytt? Var icke detta ämbete något nytt på Apostlarnes tid? Var det icke något nytt då Abraham offrade sin son? Var det icke något nytt när Israel gick genom det Röda hafvet? Är detta icke också något nytt, att jag genom döden skall ingå i lifvet? Men i alla dessa fall skall man uteslutande hålla sina ögon fästade på Guds ord, och icke på nyheten; ty vill man förargas däröfver, så får man till sist uppgifva tron på hvarje Guds ord.

Därföre, käre bröder! tron allena på Guds ord, så skolén I icke taga någon förargelse af nyheten; och läggen märke till eder egen erfarenhet, ty därest nyheten nu skulle vålla eder

betänkligheter, hvarföre togen I icke då det i betraktande, när I böhmare ensamme reste eder mot påfven, och vågade dristigt allt för Johan Huss' skull? Var detta kanske icke också något nytt, som ingen förr hade försökt; ja, ända intill denna dag hafven I hela världen ännu emot eder, och likväl vågaden I då steget, änskönt I icke haden Skriften så oemotsägligen på eder sida som i detta stycke. Haden I då mod till att fullfölja, påstå och försvara eder rätt, som var eder frångagen och nästan helt och hållet förnekad, och detta oakadt själanöden då icke var på långt när så grufelig som nu, hvarföre viljen I då icke fullfölja, påstå och försvara eder rätt vid detta tillfälle? Å ena sidan är det ju en afgjord sak, att I stån beväpnade ända intill tänderna med sköld och värn från Davids rustkammare, likasom också stor själanöd är för handen och den skamliga fångenskapen gör ett sådant steg nödvändigt; å andra sidan borde den obundna friheten uppmuntra eder, enär tillfället för ögonblicket är godt, och utsikten till att nå målet mycket lofvande. Allt hvad som nu vid första ögonkast kunde synas nytt och upproriskt, skulle med tiden utjämnas långt lättare än ert affall från det papistiska tyranniet i den förflutna tiden. Här gäller nu blott att I dristigt vågen det i Herrans namn, så skall Gud vara med eder.

Alltså skullen I på följande sätt gripa saken an: först och främst skullen I anropa Gud i edra böner både hemma i husen och i församlingen, och för öfrigt hvar och en i sitt stilla sinne; ty det är helt visst ett mycket viktigt steg, icke så mycket därför att det är något ovanligt, som fastmera därför, att det är ett kämpasteg. Därföre vill jag, att I hvarken skolen förlita eder på någon egen kraft eller klokhet i detta stycke, utan i ödmjukhet begynna saken med fruktan och bäfvan, med djupt beklagande och en uppriktig bekännelse däraf, att I själfve hafven störtat eder i detta elände och trældom genom edra egna synder; framträden därföre med förkrossade hjärtan inför vår Guds nådastol och barmhärtighets tron, som är Jesus Kristus våra själars biskop; bedjen Honom innerligen därom, att Han ville sända sin Anda i edra hjärtan, att arbeta med eder eller rättare sagdt, verka i eder både vilja och gärningar! Ty skall denna sak kunna börja med lycka och sluta saligt, så är nödvändigt att Guds kraft arbetar med eder, hvilken Gud allena kan gifva, såsom Petrus vittnar (1 Pet. 4: 11). Men när I nu sålunda hafven bedit, så skolen i fullt och fast tro, att Han, till hvilken I ropat, är trofast, och vill hålla sitt ord, så att Han gifver, när I bedjen, upplåter för eder, när I klappen, och

låter sig finna af eder, när I söken Honom (Mat. 7: 7, Jer. 29: 13, 14); så att I kunnen veta förvisso, att det icke ären I som drifven verket, utan att I fastmer själfve drifvas därtill. När I nu alltså antingen fån uppmaning, eller utan uppmaning ären församlade tillhopa med dem, hvars hjärtan Gud har bevekt till att hafva endrättigt brodersamfund med eder, så skolen I skrida vidare fram i saken på följande sätt i Herrans namn: I skolen fritt utvälja ibland eder den eller dem som I ansen värdiga och dugliga till tjänsten, hvarefter *de äldste* ibland eder skola lägga händerna på dem, och sålunda stadfästa dem i tjänsten och öfverantvarda dem till församlingen; och allena på detta sättet skolen I skaffa eder herdar och biskopar. Amen! Men hurudana de böra vara som menigheten har att utvälja lærer oss Paulus tillräckligen, när han säger: »så skall nu en biskop vara östrafflig, en hustrus man, vakande, nykter, sedig, gästfri, läraktig, (duglig till att undervisa andra), ingen drinkare, icke bitter, icke sniken efter slem vinning, utan mild, icke tråtsam, icke girig, den sitt hus väl förestår, den där lydiga barn hafver med all ärlighet, icke nykristen, på det han icke skall uppblåsas och falla i lastarens dom. Han måste ock hafva ett godt vittnesbörd af dem som utantill äro, på det han icke skall falla uti lastarens försmädelse och snara.» (1 Tim. 3: 2—7; Tit. 1: 5, f.).

Hvad själfva valförrättningen angår, så anser jag icke nödigt att därom genast förhandlas på Böhmens allmänna riksdag (lanätdag); *hvar och en by eller stad kan ju anställa val för sin egen räkning, och den ena orten taga den andra till mönster*; men på landtdagen skall man sedan rådslå, om hela landet vill följa denna kyrkoordning eller icke, eller om en del vill antaga den genast, eller uppskjuta den tillsvidare, eller om man alldeles icke vill inlåta sig härpå. Till tron skall nämligen ingen tvingas, utan man skall gifva den Helige Ande rum, och bevisa honom den äran, att låta honom verka hvad han vill. Det är icke häller att vänta, att alla skola tycka om denna kyrkoordningen, isynnerhet då den kommer så öfverraskande för dem; I skolen icke häller taga eder det nära, om I icke kunnen genomdrifva någon fullkomlig enighet i dessa stycken; ja, ju större motstånd I finnen, desto mera skolen I därigenom uppväckas till nitälskan i denna sak. *För det första är det tillräckligt att allenast några få gifva exempel åt de andra, på det att, sedan bruket är infördt, de må kunna draga många efter sig.* Men ville Gud gifva lycka därtill, att flere ställen på detta sätt valde sina biskopar, så kunde biskoparne därefter träda

tillsammans, och skulle väl lätteligen förena sig om att välja en eller flere ibland sig, att vara deras yppersta, d. v. s. att tjäna och besöka de andre såsom vi i Apg. läsa, att Petrus besökte församlingarne. Slutligen kunde då hela Böhmen komma till sin rätt och blifva ett äkta evangeliskt ärkebiskopsdöme, hvars yppersta vore rika, icke på gods och guld, på land och folk, utan på åtskilliga nådegåfvor, och flitigt besökte församlingarne.

Men ären I ännu alltför skröpliga i tron, för att våga införa detta fria och Apostoliska sätt, att insätta präster — nåväl, så vilja vi ännu någon tid fördraga eder skröplighet, och gifva eder lof att behålla dem som papisterna hafva invigt åt eder, såsom till exempel eder Gallus och hans likar, hvilkas tjänst I skolen vida föredraga för de papistiske biskoparnes; men låter då desse män kalla, sända och insätta dem, som de anse för dugliga till läroämbetet, när I allenast kunnen fördraga dem, allt i öfverensstämmelse med den här gifna anvisningen och S:t Pauli lära. En biskop vill nämligen i S:t Pauli mun betyda en man, åt hvilken Ordets tjänst blifvit anförtrodd; och i denna mening är eder Gallus också en äkta biskop, ändock han icke har hvarken staf eller mössa, eller det öfriga biskopliga glittret, hvarmed man endast har åsyftat att draga folkets ögon till sig, och gifva allmogen något att gapa på. Se, detta medgifvande göra vi åt eder så länge till dess I blifven mognare och starkare, och fån rätt förstånd på, hvari Ordets maktfullkomlighet består. Men däremot får jag på det bestämdaste afråda er, att, på något vilkor, mottaga och erkänna den papistiska vigningen och dem som därmed hafva blifvit märkta, alldenstund den är af sådan beskaffenhet, att den icke kan antagas utan synd och otro, och utan största fara för själarne.

Men skullen I nu blifva frestade af tvifvel och oroade af den tanken, att I kanske alldeles icke ären någon Kristi församling, eller kunnen räkna eder till Guds folk, så lyder mitt svar sålunda: kyrkans kännemärke är icke utvärtes bruk, utan allenast Guds ord, såsom Paulus säger: »hvar nu där komme någon otrogen in i eder församling och hörer att man profeterar, så fölle han på sitt ansikte och bekände att sannerligen bodde Gud ibland eder.» (1 Kor. 14: 24, 25). Men nu står det ju fast, att Guds ord och Kristi kunskap bor rikligen ibland eder; och huru det än för öfrigt går, så kan Guds ord icke vara ofruktbart, i huru ringa mån man än spårar frukten däraf i deras yttre umgängelse, som höra Ordet; ty till och med om försam-

lingen är skröplig i anseende till synden, så är den likväl äkta kristlig i anseende till Ordet — d. v. s.: väl synda de, men de känna och bekänna likväl Ordet, och förneka det icke. Därföre får man icke förskjuta dem, som på detta sätt prisa och bekänna Ordet, änskönt de icke pråla med någon underbar helighet, när de allenast icke föra ett oförsynt lif i uppenbara laster. Vore där därföre också allenast tio eller sex ibland eder, som hölle fast vid Ordet, så behöfven I dock icke tvifla på, att ju kyrkan funnes ibland eder; ty allt hvad dessa få beslöte i denna sak, med eller utan de andras samtycke, som ännu icke hade tillägnat sig Ordet, det skall man dristeligen anse såsom en Guds gärning, när detta verk allenast bedrifves i ödmjukhet och under bön, såsom här förut blifvit sagdt.

Men jag kan till slut icke dölja min fruktan och farhåga, att den allra största vanskligheten och hindret vid denna plans utförande skall blifva korset, som utan tvifvel skall följa likasåväl på denna som på hvar och en annan sak, som är af Gudi; ty satan sofver aldrig, och han ser mycket väl hvad vi åsyfta med detta steg; därföre lærer han icke häller vilja lägga händerna i kors, eller försumma något tillfälle, utan sätta sig dråpligen till motvärn. Han är denna världens furste och märker våra afsikter, likasom å andra sidan vi också nog känna hans planer. Men det kors, som jag menar, är detta, att denna världens makthafvande och hedningarnes furstar, med sina världsliga lagar, icke skola tillstådja sakens framgång; ja, de skola komma eder i förväg med sina förbud, innan I ännu hafven fattat något afgörande beslut. Då här nämligen är ett stycke arbete att göra för Honom, som icke blott är denna världens furste, utan dess Gud, och han nog skall börja röra sig i de otrognas hjärtan, så är här alldeles ingen utsikt till, att I skolen kunna utföra denna sak under yttre fred och lugn, hvarföre I hafven att förbereda eder på det starkaste motstånd, och så farliga stormar, att det för edra ögon skall komma till att se ut, som blefve det lilla kyrkoskeppet öfverfyllt af vågorna, så att det började sjunka och gå till grund. Men hvad annan tröst kan jag i detta hänseende gifva eder, än detta lilla ord af Petrus: »man måste mer lyda Gud än människor!» (Apg. 5: 29). Ty när I veten att I hafven för händer en helig sak, som är Gud välbehaglig såsom tillfället är här i denna fråga, så skolen I bära styra rakt mot hamnen under klippan, och modigt förakta vind och vågor, som häfva sig emot eder, för att skrämma eder. Låt skyfallet komma, och fasthållen löftet midt under ovädret, att fred och hvila, nåd och ära skall blifva deras lott, som äro

fast beslutna att följa Guds behagliga vilja, och att Kristus ingalunda har kastat en brand in i världen, och därmed uppretat den grymme Behemoth, för det att Herren har något ondt i sinnet emot eder, såsom Job tänkte, utan därför att Han på detta sätt vill lära och uppfostra oss till att förstå, att utgången icke beror af våra egna högst svaga krafter, utan af Guds väldiga arm, på det att vi icke skola gifva oss själfva äran, eller på annat sätt försynda oss emot Guds nåd, utan helt och hållet förtvifla om vår egen kraft och såsom Skriften ofta förmanar oss, tige stilla och låta Honom kämpa för oss, och begripa, att Han under vår skröplighet kan krossa hvarje makt och motstånd, och medan vi tige stilla, tvinga stormen och hafvet, såsom skrifvet står: »genom stillhet och hopp varden i starke», och vidare: »Herren är en Gud som handlar med dom: väl är alla dem som förbida Honom» (Es. 30: 15, 18).

Ja, hvad som allra mäst må uppmuntra eder till att befrämja saken med nitälskan, det är, när I sen, att furstar och mäktige göra eder motstånd; ty detta bör vara eder en säker borgen för och bekräftelse därpå, att den sak, I hafven börjat är af Gud; och att Gud, hvares ord I ägen, är med eder; ty vore denna angelägenhet af denna världen så skulle världen icke blott tillstämja, utan älska sitt eget; men nu då den icke är af denna världen, och Gud själf genom sitt ord har lagt oss den på hjärtat, så skall världen långt ifrån att tillstämja den, tvärtom hata och förfölja densamma. Men varer vid ett godt mod; »Han som är i oss, är större än den som är i världen!» (1 Joh. 4: 4; Joh. 16: 33). Ja skulle det än se ut, som ville det hela gå i sönder, under fruktansvärda stormar och inre tvedrägt, så att de otrogne begynte rädas för, att himmelen skulle falla neder, så har det intet att betyda; ty på vår klippta bleknar kinden icke för ljungeldarne med deras dunder, fruktat hjärtat icke för himmelens moln, vore de än så svarta och hotande; och vi skrämmas icke, fast vinden tjuiter och ovädret rasar, utan se därpå med ett godt och frimodigt samvete, och med full förtröstan på en ljufvig och vederkvickande vårluft, som komma skall.

Frukten därför icke, o Juda och Jerusalem! utan stå faste; så skolen I snart få erfara Guds nådiga hjälp; läggen frimodigt handen vid verket, Gud vill själf arbeta med eder! Det är ju ingalunda något nytt, att denna världens furste sålunda frustar och rasar, när frågan gäller, om han skall få längre behålla sitt rike; och hvad skulle han annars gripa till? Han ville naturligtvis helst behålla sin tron i fred; men när han ser att

detta icke låter sig göra, så försöker han sin sista utväg och rasar så vildt och vansinnigt som han förmår, far omkring såsom ett rytande lejon, och söker hvem han uppsluka må (1 Pet. 5: 8). Då nu Gud till vår varning har framställt honom under denna liknelse, hurú vilje vi då inbilla oss, att han nu blifvit saktmodigare? Hvarföre skola vi icke då ikläda oss trons fulla rustning, allt Guds harnesk, för att stå honom emot? — Stån därför faste, käre herrar, och kämpen manligen! Fatten Andens segersälla och allsmåktiga svärd, som är Guds ord (Ef. 6: 17), ty ett af två: antingen skall man med orubblig tro göra ett modigt angrepp, eller också blifva hemma och krypa bakom ugnen; »ty vi hafva icke strid emot kött och blod, utan mot de onde andar under himmelen» (Ef. 6: 12).

Jag har nu talat i all enfaldighet, i anledning af eder hårda nöd, om rätta sättet att förordna kyrkans tjänare. Jag är mycket nöjd, om jag härigenom allenast kunnat föranleda, att dugligare och insiktsfullare män taga saken i öfvervägande, och uttala sig däröfver; ty vi äro icke alla lika skickade till hvar och en gärning; nådegåfvorna äro mångfaldiga och olika fördelade, men vår Herre är den samme, och Han verkar icke i en ensamt, utan i oss alla, icke såsom det behagar oss, utan såsom det behagar Honom. — Framdeles skola antingen andra, eller också jag själf, visa, huru mässan bör ändras, samt huru gudstjänsten, med alla därtill hörande kyrliga handlingar, ifrån grunden bör reformeras, ehuru väl hvar och en af kyrkans tjänare mycket väl kan råda sig själf i detta stycke, lärd af den gudomliga smörjelsen, när han allenast är förordnad i öfverensstämmelse med evangelium. *För ögonblicket är detta hufvudsaken, att vi först och främst, under bön och Guds åkallan, komma dörhän, att få rätta Ordets tjänare, på det att vi, innan vi lägga våra ögon tillsammans, måtte af nåd få se det själfva med våra ögon.*

Amen!

Här slutar Martin Luthers herdabrev till de böhmiska bröderna. Den senare delen vilken är utelämnad här innehåller inte Luthers texter. Åbo den 1:a Februari 2016 / LK